

PSÍ VINO

32

časopis pro současnou poezii

Autoři PV_32:

Slavomír Kudláček

Petr Prokůpek

Jiří Korbel

Michal Šanda

Milena Fucimanová

Irina Kovalčová

Roman Pekarík

Vít Kremlíčka

Eduard Volodarskij a Vladimír Vysockij

Václav Franc

Patrik Linhart

Milan Hrabal

Stanislav Havelka

Petr Štengl

Durs Grünbein

Wanda Heinrichová

Jan Štolba

Petr Motýl

Olga Fjodorovna Afonasjevová

Zdeněk Mitáček

Radovan Brenkus

Róza Domašcyna

Martin Vlado

Petr Pustoryj

GLOSY / RECENZE / ZPRÁVY / ANONCE /

Jakub Grombiř (Viliam Klimáček)

Milan Hrabal (Milan Libiger)

Vladimír Novotný (Bogdan Trojak)

Lenka Sedláková (Petr Král)

Lenka Sedláková (Věra Nosková)

Radim Kopáč (Petr Hruška)

Ivo Harák (Ladislav Muška)

Jan Suk (Vladimír Nárožník)

ČTĚTE / **Milan Sochora**

649 MX 2005

Bibliografie:

Olga Fjodorovna Afonasjevová (1917-1972) pocházela z rodiny starověrců, postižené násilnou kolektivizací. Její vzpomínky vyšly ve „filozofickém, literárním a pedagogickém almanachu“ Lučina (Paprsek), který vydával v Solnéčnogorsku u Moskvy její syn Alexandr Michajlovič Afonasjev.

Radovan Brenkus (*30. 1. 1974, Bardejov) je držitelem viacerých ocenení v celoštátnych literárnych súťaži v poézii a v próze. Publikoval v časopisoch Slovo mladých, Dotyky, Psi víno. Literárny týždenník a Slovenské pochody. Svoju poéziu prezentuje v Slovenskom rozhlase, s ktorým spolupracuje aj pri verejnovaní poviedok z jeho prozaickej tvorby. Vydal básnické zbierky *Pochod mŕtvych* (1997) a *Rekviem v prachu* (2002). (www.radobrenkus.szm.sk)

Durs Grünbein (1962) je jedním z nejvýznamnejších představitelů mladší básnické generace v Německu. Narodil se v bývalé NDR, v Drážďanech, od roku 1985 žije v Berlině. Hned první básnická sbírka *Šedá zóna ráno* (Grauzone morgens, 1988) mu vyšla v prestižním frankfurtském nakladatelství Suhrkamp, pak následovaly další: *Lekce lebni baze* (Schädelbasislektion, 1991), *Vrásky a pasti* (Falten und Fallen, 1994), *Po satirach* (Nach den Satiren, 1999) a *Užnaná noc* (Erklärt Nacht, 2002). Grünbein je také brillantním eseistou, překladatelem antických děl, autorem divadelních textů a jednoho operního libreta. Pro Grünbeina je charakteristický nesentimentální pohled vědce, přirodní vědy jsou východiskem mnoha jeho básní, zejména z devadesátých let minulého století. K tomuto období se vztahuje i převážná část našeho výběru.

Jiří Korbel (1980, Litoměřice) dosud publikoval v Dilné Hosta, v Textech, Divokém víně (Internet) a ve Čmeláku a svět.

Milan Sochora, 24 let, zahradník. Dosud publikoval v Pandoře, Lipských listech, v bulletinu sdružení Fokus Vysočina a v almanachu nakladatelství King.

Eduard Volodarskij – ruský scenárista (např. *Můj přítel Ivan Lapšin*), své zážitky ze spolupráce s Vladimírem Vysockým vylíčil v črtě *Jak jsme psali scénář* (česky in Sovětská literatura 12/1988).

Vladimír Vysockij (1938-1980), legendární ruský písničkář, básník, herec a prozaik. Jeho písňové texty kongenialně do češtiny přebásnil Milan Dvořák (výbor *Pravda a lež*), některé z jeho písni zařadil do svého repertoáru Jaromír Nohavica. O životě a dile slavného barda informují vynikající internetové stránky www.kulichki.net/vv.

Editorial:

To by v tom byl čert, abyste v Psím víně tentokrát nenašli nějakou chybu navíc! Když se časopis „režíruje“ ve Zlíně a připravuje k tisku a tiskne v Olomouci (původně se dokonce mělo tisknout v Praze)! A to vše – budete se možná divit –, abychom ušetřili penize.

Nicméně už teď při uzávěrce jsem spokojený hlavně po výtvarné stránce, protože Psi víno už potřebovalo novou krev jako sůl, aby to rozmázl... Teď snad už můžu prozradit, že byvší úpravce Jaromír Komín byl jeden z mých pseudonymů, a že se mně tedy ulevilo.

A po obsahové stránce? Lit. čas. se stejně jako kapitalismus či socialismus buduje s lidmi, kteří jsou k dispozici. Maš-li tedy výhrady, nenaříkaj se a pošli takové texty, které třeba změní koncepci celého časopisu. K té koncepci: Nejsme generační časopis s nějakým programem, chtěli jsme být vždycky jenom zrcadlem, a to, že tiskneme i sousedy, je prohřešek, jehož se chceme nadále dopouštět.

Do redakce přišli dva noví členové: Vladimír Novotný a Jan Suk a já myslím, že ji to jenom propspěje. Igor Matijerský odešel na vlastní žádost.

J. Kovanda

Slavomír Kudláček

Autodafé ve Stráži n. N.

Pálil jsem dřevomorku
v jámě na zahradě.
Všechno ze staré kůlny vynosil
nakonec starou kůlnu.

Dva dny ty věci doutnaly.
Dva dny se probouzeli
duchové koček, holubů a slepic
ukrytí ve vzduchu zahrady.

Jinak tam nikdo nebyl.
Všechno se vlastně stalo
nějak dřív.

Osamělost ve výkopu archeoložky

Pod horizontem slov
vrstva E.
Raně středověký hrob.

Ona: Ve vlasech hlínu
nohy v holinách.
On: Puklina lebky.
Mrtvej chlap.

Nezvedne se mu hnát.
Nač to hnát do krajnosti?
Hromádka vlnkých kostí.

K dubům nahore v lese

Pil bych
ale srdce by mi zméklo.
Nemohl bych se pak
dostat k těm dubům.

Měsíc, co svítí
by mě zmohl a zabil
pozdě bych sliboval
a ptal se za co.

Co bude dál?
Něco už nikdy neuvidím.
Kdo šlape po démonech
dočká se dechu harmonie

lehce se stane, těžce odehraje
stoupá zvolna k těm dubům
nese oheň a vodu
píše o tom...

Spi v listí, stočený jako dítě
rána jsou mléčná, dny odjakživa
možná se blíží
co vždycky toužil vidět.

Tráť

Hřebíky zimního soumraku
zatlučené do mraků.

Věci odnesené k lesům
– kde jsou?!

Cesta z Havlíčkova Brodu.
Jedna na osobu.

Petr Prokůpek

Ať si je zabijí jiní

blíží se půlnoc.
snažím se rozeznat
od sebe dva druhy
limonády.
v bříše mi bublají
hrušky trhané z
nastaveného žebříku.
křeče polívají celé
mé tělo.
znovu se učím dýchat.
ráno mi přivezou
dva živé králičky
abych si je zabil
nedokážu jim říct

že to nedokážu
nemají nikam jezdit.
mám v plánu je
vypustit ve druhém
a šestém patře.
ať si je zabijí jiní.
o víkendu se zeptám
sousedky co za blbce
nechalo běhat po
paneláku králiky.
po celaskonu mi
na zádech vyrašíly
takový uhráky že
se nemůžu opřít.
pozorují ve skle
jak si marně rovnám
shrubená záda.
právě nám rádio
oznámilo patnáctého
uprostřed průmyslové
zóny.
moje holka už spí
má dcera spí.
žádné z nich neřeknu
o králicích
hodily by je do akvária
místo kytek
a mušlí
a skleněných pestro-
barevných kulíček
a ukrmily by je k smrti.
ať si je zabijí jiní.

Jednou za rok mě pozvou tak jdu

oči mě pálí
sesříčka na to:
dům, kolem, děti
opakuji:
rum, kolem, letí
vy neslyšte?
už dávno ne
proč ste to nenahlásil?
neslyšel sem nikoho
říkat *nahlašte to!*
Herodes cinká

na triangl
 pod stolem
 kouká vám pod sukni!
 zdá se mi
 že nemůžete přečíst
 spodní řádku?
 ale opravdu?
 zkuste Há no tak
 Há Há
 tabuli s pacičkama
 tady nemáte?
 slyšíte to zvonění?
 už ne, přestal hrát
 doktor na to:
 o čem se to vy dva
 pořád bavíte?
 pan Prokůpek se
 necítí dobře
 myslite?
 neslyší to zvonění
 Herodese?
 koho?
 nic neslyším
 měl nám říct už
 loni že nic neslyší?
 neřekl nám to?
 koukejte, triangl!
 co dělá pod stolem?
 je váš?
 je váš!
 to je Herodesův triangl
 myslí jsem si to
 vy ho znáte pane doktore?
 pana Prokůpka? ovšem
 chodí k nám každý rok
 ale neé!
 pane Prokůpek, znáte
 nějakou básničku?
 proč jako?
 za pár dní je Mikuláš
 no a?
 já jsem Mikuláš?
 věděl jsem, že tu
 není něco
 v pořádku
 nezapomeňte ten
 triangl!
 není můj!

ty druhý dveře
 kruci!
 sestři nechte ho!
 otevřu mu ty
 správný
 r z y l t s t s t u
 b s i k u!

Hovnívál

podle malýho
 tlustýho plešouna
 s inzertními plátky
 v podpaží
 jsou
 moje třípalcový
 čakry
 plný
 kravskýho hnoje
 mává při tom
 rukama
 točí se dokola
 až mám pocit
 že se vznáší
 ve vzduchu
 a ten hábit
 na pouliční
 lampě bude
 určitě jeho

Podnájem za čtyřicet babek

v Chicagu platili
 osm dolarů na den
 ale žilo se dobře
 zedničina a velký
 obchodáky který
 se za čas rozrostly
 až do zemí českých

tejden se dělalo na
 měsíční nájem
 tejden na železnýho
 muže Steva Larmera
 tejden na toulání
 a zbytek se prožral

Nikdo by nevydržel takhle zírat do slunce

ten chlap napsal snad trilion veršů,
 je v Guinessově knize rekordů
 o čem píše?
 o životě a tak
 jde mu to?
 nikdy jsem od něj nic nečetl
 proč čumí do nebe?
 myslí si, že v nebi je život
 věří na anděly, na ufony?
 asi jo, slyšel jsem ho o tom mluvit
 o ufonech nebo andělech?
 jo a o spousta jiných věcech
 bylo to zajímavý?
 doufám, že ne
 proč doufáš?
 uprostřed tý přednášky jsem odesel
 neni slepej?
 taky o tom začínám uvažovat,
 nikdo by neměl takhle zírat do slunce
 leccos by to vysvětlovalo ne?
 možná
 možná jo nebo možná ne?
 jo
 proč si chtěl, abych ho viděl?
 všichni říkají, že je dobrý,
 chtěl sem se zeptat tebe?
 takhle se to dá poznat?
 myslím, že ne
 tys o něm pořád mluvil?
 já vím, já vím
 proč si to dělal?
 moje matka o něm mluvila hezky
 tvoje matka je mrtvá ne?
 ano, ale znala ho
 nezdá se ti, že je taky mrtvej?
 vypadá tak
 vypadá, že už dlouho?
 nikdo by nevydržel takhle zírat do
 slunce
 někdo ho sem musel ráno posadit?
 ale kdo?
 správná otázka

Jiří Korbel

někdo neví

při večerech nastalého zářijového ticha
nevíme nic o jejích očích
od rána do večera si leží a leží
paže s řadry do sebe zaklíněny
vlasy má lehce zaprášené stříbřitým chmýřím
jeslipak někdo jí přinese květinu
když ne já?
a dnes ráno se ptala starší žena
vyšla kvůli tomu padesát šest schodů
„je doma tvá maminka?“
„myslím že ne“ odpověděl jsem
„ale jestli ano
bude starší tak o tisíc dní“

obraz druhý

měsíc bez pigmentu hvězd
slunce nedůvěrou zahnané
a nebe je jen zaneseným dnem
nádoby z níž není úniku...

v poezii

kdo přede mnou zde asi
odsál černotu
a uzavřel chladivý vzduch
do čtverhranného síta
vyleštíl vězeňské posedy
otevřel okno které se v poezii neotvírá
nebo třeba jen odplivl na podlahu
tak jako pošták

a co dělá on
když se chce nadýchat čerstvého zvuku?

antiblues 1998

až budeš ležet v posteli
povlečení čerstvě
ukážeš mi možná
jak se ti prohýbá strop
když se ho očima snažíš dotýkat

a až se probudíš
pondělí koupel káva toust
tak těch let co přečteš bílou barvou
od posledního setkání na starém kodrcavém letišti
můžeme všichni litovat

(snad jen slunce může těšit že svítilo
a vítr že se rozfoukal)

v rádiu nás budou svolávat zasnění radioamatérů slov
s dietní radostí nikdo je neuslyší
že někdo snad přeci? ty ne
tvé rádio jsem včera nikdo nebyl doma rozšlapal
máš ho ve skříni s povlečením pro hosty

a až uslyšíš obrypy potulného kytaristy
drnká falešně se svými odřenými rty
věnuj mu z okna pár prožitých pohledů
jako když jsi se snažila dotýkat se stropu
o jednom ti zazpívá

a i když jsi holka bláznivá
nejsem václav hrabě abych ti psal blues
zastav se až někdy až navlékneš si pravé bílobilé šaty
soucitná sestřička pošeptá ti oddělení i římské číslo
pokoje
vždyť nemáš se čeho bát přijdeš-li v bílém

znaš přece ty dobrovolně potracené obličeje
odložených stárnoucích žen z domácnosti
po vybrakování domácí lékárničky
co chuděrky čekají jestli stejně jako v pohádce
přeci jen i u nich nezazvoní zvonec...

Michal Šanda

CINNY'S WALTZ.

tiskne se ke mně palce zaháknutý
za opaskem mých jeansů. při minulý písničce
se vypařila nahoru
s tím harleyářským bodačem. vím to.
na něj nikdy nebudu mít.
i ona
to ví.
přesto se ted' ke mně tiskne
na tváři cejtím její dech
a ploužáky Toma Waitse jsou nedostižný.

V ZAHOUTILYM LUFTĚ VISÍ ČENICHOVKA.

ona jako by nic hoví si v křesle jako majitelka dolu
a nahoru
jen špička její boty vytlukává o trnož staccato.
zbúhdarma škrtně zapalovačem.
„odrasíš kamínek“ chci říct
včas se ale zarazim.
mlčení
okolo horký kaše.
jenže když vychladne
nebude k žrádlu.

NEJVĚTŠÍ STESK MNE POPADÁ PO ŽENSKEJCH CO
jssem neměl. slyším bouchnout dveře
u domu. vyjde na chodník. zrzka. odemkne auto.
odhrnu záclonu.
než nastartuje pustí si v autorádiu

Anyway The Wind Blows.
skrz stařený okýnko Frank Zappa
vyhrává narozdíl ode mne.

Milena Fucimanová

Tančila jsem v synagoze

(úrywek z románu)

... Vzpomínáš? Mladá ošetřovatelka se vyříti a tlumeně volá, tady počkejte, ještě chvíli, ještě nejsou hotové.

Nebyly ještě hotové, stařenky, pro které byl určen náš program k MDŽ. Básně klasiků o synovské lásce se usazovaly na pečlivě udržovaných římsách, kde už nasazovaly do květu muškáty a azalky. Podlaha také čerstvě vytřená, uklízečky používaly mně neznámý čisticí prostředek, který příjemně voněl. Stařenky ještě svačily, mléko a chleba s tvarohem, aby jim kosti nerídly, aby si žádná nezlomila nohu, protože pak by už nastal soumrak.

Moji studenti, členové divadla poezie AGADIR, čekali beze slova. Vnímali asi to zvláštní osamění uprostřed lidí, to nejhorší osamění, kdy je člověk sám, ale všem na očích, nemůže odejít do ústraní, kde by ho nenašli. Stejně v některých chvílích nevíme, co je horší: že nás najdou, nebo že nás nebudou hledat?

Děsně rozladěný klavír je k nepoužití. Nevadí, máme s sebou kytary. Básně jsou staré, přišel s námi Jan Neruda a Josef Václav Sládek. Verše klidné a přesné jako modlitby.

Pak stařenky zatleskají a my si s nimi máme chvíli povídat. Děvčata jsou nesvá, chlapci také. Naše mladá generace není zvyklá na rozhovory se starými, kdy se nebudou smět hádat, ani prásknout dveřmi, ani říct tótem právě vylíhlého Děda Vševeda - no jo, ty vaše zlaté časy. No jo, to za vás nebývalo, ta dnešní mládež, že?

Staří i mladí hledí na sebe přes stůl, na kterém je vypravovaný ubrus a váza s umělými květy.

Řeč načnou stařenky. A tož, pěkné to bylo. To vám moselo dát práce...

Ani ne.

A ty jsi která? Markétka Divošova? Od Divošů u mlýna? Vaša stařenka měla velice pěkné kozy.

Smích, až se umělá květina roztřese. Řečná babička totiž neví, že dnešní mládež význam slova kozy posunula do jiného patra.

Babka sice nerozumí, ale směje se také. To je dobré, že ste tak veselí. Život aj tak stojí kolikrát za prdinec, tož nemožeme byt k tomu eště smutní.

Studenti se smějí, už uvolněni, a nejspíš si myslí, že babce šibe.

Sestra, která nás uváděla, přinese tři veliké džbány čaje a směrem k hochům řekne, bohužel, je to bez.

Bohužel, to není bez.

Sestra dobře chápe, ale dělá, že ne. A co bys chtěl? Nezletilým nenaléváme. A udělá pohyb ramínkem, jako by chtěla o kousek poodhrnout cudnou sestřičí uniformu. Rozumí si vzájemně dobře, je to jasné, ale já vám, bando, také rozumím.

Kdo je tu nezletilý? Souško, řekněte, že mně už bylo osmnáct.

To víš, i s cestama.

Dívám se starým ženám do tváře. Jsou to opravdu monstrance nepozdvihovalé, ale jsou to i potutelná, zamžená sklíčka. Víčka od starých mastí. Schovávané desetníky, pro štěstí. Čaj je dobrý a ženy si obzvláště hlasitě pochvaluji. Ta chvála, znova a znova opakovaná, je jejich znaková řeč pro nás. Takový čaj není každý den. Plný sirupu. Višňového.

Kolik jste měla dětí, ptá se Jana, nejmenší a nejmladší ze sboru.

Nevím, řekne žena.

Vy nevíte, kolik jste měla dětí? zmlknou všichni.

Jednoho jsem vytáhla z vařící vody, pokračuje žena. Spadl mně do hrnca, kde jsem vyvařovala plénky. Chytnu ho, ani nebečál, chudačisko, a mrsk s ním do koryta se studenú vodú, šak hned' pod studňu. Bylo v něm dost vody, krávy všecku nevypily. A on začál vřískat a bylo dobře. No, býl trošku spálený, ale stačilo přiložit bílký. Poprosila sem našu stařenku, mužovu matku. Byla to strašná lakotnica, ale vajca přiněsla. Žlútky sme daly do misky a bílkama potřely celé tělíčko. Pravili sme mu Cyrilek, býl, myslím už poslední.

Kolikátý?

Tož nevím jistě, osmý, či devátý?

Je už skoro pět hodin, měly bychom jít, ale jak povědět těm ovadlým ženám, že čas pro ně určený skončil.

Zůstáváme.

Sestra přinese další čaj. Vidíte, teď všechny pijí, ale to dá práci navyknotu je na pitný režim. Nechtějí uvřít, že v jejich věku se má hodně pít.

V každém věku, míní dlouhán, který si očividně dává se setříčkou znamení. Všechny nemoci jsou ze zanechaného pití.

Ženy kývají. Pití. O tom ví každá své.

Schovala sem mu kdysi flašku pod sukně, protože tam už dlouho nic nehledál, říká jedna z nich a nedbá se, že se dostává na tenký led. Mládež dychtivě čeká, co bude následovat.

Schovala sem mu flašu pod sukně a zapomněla na ňu. Večer děcka přižené krávy, já sednu na stolec, hrotek mezi nohami, dojím a cítím, oj, toto nebude mléko!

Kapalo mně z flašky do hrotka, až sa mně hlava točila a Stračené také. Hleděla na mňa a řeknu vám, cosi si mrmlala.

Ta kráva mluvila?

To jistěže. Dobrá slivovica to byla.

A ožralá kráva.

Vypil to mléko, ani nemrkl, řekne žena. Ale děckám nezbylo nic.

Přece byste děckám nedala alkohol?

Ten ne, alkohol ne, ale byla to enom slivovica. V mléce. Aj tuberákom sme takto pomáhali od kašlu.

U nás na tuberu umřeli všeci moji bratři. A nakonec aj maměnka. Tata tenkrát vynesl na dvůr zhlavce a duchny a nesměli sme v nich lehat. Uvelebily sa v nich slépkы a potom už nikdy nechtěly snášat jinde než do péřá, kury jedny hlúpé.

Můj najpěknější den? A co já vím? Všecky byly stejné. Ráno vstat, podojit, pokludit hyd, uvařit polévku, někdy do ní aj naškvrdlat vajco, když chlap byl celý den venku, stahoval z hory dřevo, to je potom hlad.

A vy, co jste jedla?

Všelicos.

A nejradší? Chleba v kafé, nadrobený. To sem mohla odpoledne na chvilku sedět u stola. Měli sme velice starý stůl, mezi deskama sem počítala zapadlé zrněčka mladej kukuřice. Někdy aj žito, jak šel rok. To sme mohli vytáhnút enom nožem, ale já sem nechávala tak. Nikomu to nevadilo.

A před mojím starým nebylo radno vytahovat nůž. Nejednúc sa jím po mně ohnál.

Proč?

No, pro hlúpoty. Došel, smrděl jak tchoř a chtěl po mně.

Co chtěl?

Ále! Tak sem mu řekla, atť si to strčí třeba do díry v plotě.

A strčil?

To sa enom tak praví, ale mužští sú na to velice hákliví. Ve zlosti sem na to zapomněla a památku mám dovcil.

Žena si klidně rozepne dva knofliky a my vidíme dlouhou, úzkou jizvu přes klíční kost až níže k prsu.

Proboha, vždyť vás mohl zabít.

Ale co by koho zabíjal! On byl enom prchlivý, ale jináč dobrý chlap. Stará žena se nečekaně zasměje vědoucím smíchem. Ví, co říká: dobrý chlap.

Chlapi chcú mňť všecko pod zámkom, míní babička, ktorá dosud nemluvila. Môj nebýl najhorší, také si trošku, pravda, popíl. Jednúc idu za ním do krčmy, že potrebuj klúče, už nevím od čeho. A súsed mu praví – jaké klúče? Já když idu do hospody, tož svoju starú doma zrovna zamču. A potom jí žádné klúče nechybija.

Moja céra si zas vzala jednoho od Lidča. A on měl starú matku a ta bývala s nima. Kdyby enom zažival! Byla s nima aj po smrti! Šak mně bylo hned divné, proč ju nechal po smrti spálit ve Zlíně v tom krementóně.

V krematoriu.

Akorát v tom! kývne. A víte, co udělal? Dostal sa jaksi do téj urny a trochu popela odsypál a hned s ním do květináča v jízبě. A téj mojej nešťastnici praví: Pamatuj, mama všecko vidí.

Utěšovala sem ju: Nevíš, co do hlíny zahrabal. Nemošely to byt zrovna její oči. Třeba je tam její říť a prdí do hlíny tak jak tak.

Pondělí

Hospůdka U nudle
menu za šestapadesát
Kačena divoká voní
jak viola di gamba
mastnými strunami
porcovaná

Středa

Jeden je číslo příliš vysoké
mluvíme-li o rodinném stole
Kafé až v práci
Pizza cestou domů
Večer někdy spadne do polévky vlas
a jindy celý strom
v maškarním převlečení

Pátek

Večer je splavný
Ona oni on
A že jsme mezi sebou
jíme rukama
mluvíme s plnou pusou
a přepínáme program v televizi
Ještě dlouho nespadne ze zdi obraz
a hodiny jdou jako když trávu seče

Irina Kovalčová

***

Tak sa mi vidí, že všetci klamári –
Sú herci neuznaní,
Že talent prozaika lanári
Prakticky každého, kto iba frázam stráni,
A keď zbabelcovi do rúk pušku podáš,
Zrazu je z neho vojak veľkolepý.
A tí čo z bielej farby robia čierne rováš
Napokon majú pravdu tito farboslepí
o svalovinu ochudení podliaci
– len zrnko dobra na dve tony –
Tak by sa mohli hrkálkovia malí zvoniaci
Narodiť rovno ako veľké zvony!

***

Na mestský okruh lampy chcú liať tieňe
Nehľadiac na to, že už jasný deň je.
Si. So mnou. Celý, živý, zdravý –
Šiltovka nabok takú správu vraví.

Čo by som ti ja viac ešte mala
V susedskom sviatku ktorý želáme si,
Prebúdzajúca sa už piaty rok bezmála,
Len kvôli presvedčeniu že si.

Vstávam v tme kde ešte smrti radi sú –
Veriaci ale v iné svety,
Kde škorec nútí kvitnúť suchú palicu,
Špirálou muziky čo i mňa pripomenie ti.

(Z ruštiny do slovenštiny preložil Juraj Kalnický)

Roman Pekarík

Miss Moskva

v sobotu, okolo desiatej večer, budil jeden z uzlov oranžovej línie dojem miesta, kde je lepšie zdržať sa čím kratšie. východ stanice Kitai gorod okupovali skupinky mladých, hlučných ľudí. China town. očakával neóny s čínskymi znakmi, lemujúcimi cestu k bistro, kde sa lacno naje, predtým než ho noc ohlodá na dreň a vypľuje na všadeprítomný sneh. zočil aj zo štyri šikme tváre (blesk spomienky na rannú aziatku), ale namiesťo čínskej rýchlokuchyne si naňho brúsili kasy len Sbarro s McDonaldom. oproti prešli dve rusky, vymenili si oči, skúmové a upreté do noci. rozhadol sa zájsť ešte o čosi ďalej, vlnu akútneho hladu zahnal pouličným šašlikom v lavaši. predavač ho pre istotu neupozornil, že dresingovej pachuti sa nedá zbaviť. potom ako minul zopár kaviarní s menu okolo 300 rubľov, zamieril späť k rýchlostrave. osminu sbarrokrulu spracoval za päť minút, bez hanby rozložil mapu a adresy klubov z netu. starostlivo zaniesol modré body s priemerom špenátikovej hlavy.

prvá točka Propaganda, cez prah sa nedostal. náprotivná ruština bola prirýchla, v zásade ale neodporovala tomu, čo čítal na sieti, že akcie sa stávajú „privátnymi“, ak kontrole nevyhovuje príchodzieho ksicht. (vôbec v miestnom slovníku je častým hostom „face control“ a „dress code“.) keďže tvár je na ňom to krásne, v jeho prípade bola na vine čiapka či osamotenosť, no na náladu mu to nepridallo. na panike hej, a tak keď prišiel na ďalšiu z adres, čiapku mal už zipsnutú v ruksaku. vysvitlo, že je to miesto, na ktoré natrafil už počas prechádzky. v zápisoch Art Garbage, v skutočnosti Zapasník.

názov mu pripadal odpudivý, ani si neuvedomil, že v ruštine je význam slova odlišný. starší muž potácajúci sa smerom k nemu dojem iba posilnil. zblízka miesto pôsobilo lepšie, dal sa teda prichýliť. za pochopenie chceli iba 200 rubľov. odľahlo mu, klub bol do šiestej, aspoň bude mať kde byť, keby dress code nepustil. a už naňho v pravom kridle máva nejaký Max. jeho angličtina je miestami hrozná, niežeby nevedel, ale očividne nie je zvyknutý hovoriť. obaja ju teda pančujú ruštinou a on občas pustí pári slovenských slov. Max mu nalieva na kraji dlhého stola, za vrchstolom sedí slečna, ktorej juvenileum sa oslavuje. chuť kvalitnej-

whisky kazia pohľady a reči príslušiacich. na Maxovu snahu zapojiť ich do rozhovoru reagujú podráždené, až napokon jedno dievča vyzve Maxovho hosta, aby odišiel. súhlasí, s výhradou, že najprv dopije. s Maxom sa bavia o obrazoch, ktoré visia na stenách klubu a sú na predaj. Max sa naňho lepí. náhoda? odporúča nejaký klub na Tverskej, najprv Deep House či Down House, neskôr ho premenuje na Pen House. znie to nedôveryhodne. nie Penthouse? predstavil si striptíz typu Rasputin, červené a modré neóny... hmm. ešte pohľad do druhého krídla, začína tam koncert. nie zlé, ale určite nie miesto, kde chce počkať na cleň. niečo do pol dvanásťej, smer Proekt OGI. nejako nadobudol pocit, že pôjde o veľkú diskotéku, ale pred očami sa mu zhromnil menší, zafajčený Zapasník, prístupný bez peňaženky. v jednej z dvoch bočných miestností alternatívny CD butik s knihami. viacaj života, zas koncert, nakopnutý. počul len posledné minúty. ľudia začali húfne odchádzať, aj on sa pobral, bez piva. keď pôjde teraz, stihne metro do Shambaly.

na Kuzneckom moste žiadny most nevidel. elitný Shambala DJ nepoznal nikto z miestnych. bageta zo stánku mu dala jasne na vedomie, že ďalšie jedlo musí byť poriadne. Vogue café po pravej ruke, prázdnne a gýčovo noblesné. ešte prežívá, keď príde ku kontrole. chlap, čo celú noc tréi vonku a po krátkom intervjú púšťa ľudí dnu. najprv sa tvári, že o Shambale nič nevie, nakoniec priplustí, že je to ten vchod za jeho chrbotom. žiadny nápis, len dve svetlušky z rodu lampášovitých, kvapky červenej a zelenej v tme. vnútri okuliárodiaci dojem, ovšem prekvapuje koksová estetika, doladená najskôr tabletami. tanecný ring s ružovými chlpmi, gauče na presklenej podlahe. napodiv vkusné, ale predsa len: toto je Shambala? od uvítacích klabberiek úsmev, Šambala užé ňet, ty v Bárbií. áno, jediným zbytkom Shambaly okrem brány je toaleta, kde sa skvie mozaiková Ganeša. Dj hrá znesiteľné kúsky, cream of commercial house, dá sa povedať. ľahký povzdych: model raja pre dve osoby, len tá druhá zabudla prísť. z vyloženej topánky kvaplo na gauč, on si to nevšimne, klaberka hej. aj stopy, čo vznikli na skle. o pári sekúnd príde s mopom, neveriaci sleduje jej počinanie. toto by nemali návštevníkom robiť, človek sa sem príde vysmažiť, a oni mu zametú pred očami. možno preto sem nik nechodi. (kde ste, oči s bokmi? akí by tu boli lesklí, ēterickí. on a ty! ako lyžiari pri krbe a čaji, bjorn a frida z dial'ky, z dial'...) píše učitel'ke, ale odošle až vonku, dnu sa nedá. tak, nálada nastavene-

ná, už len zlatý klinec, rovno po hlavičke. Teatral'nyj, Ochotnyj rjad, a odbočiť na Tverskú. napravo na Teatral'nom ozajstný gangsterský klub, človeče čo štetiek! kožuchy, soláriové typy, do toho tinedžerky, zrejme za long drink. džípy, ochranka ako z filmu. tu prestáva sranka, začne ťa napínať. ani nezistil ako sa to volá. jeho čaká Nóčnyj Paľoť iši Night Flight. cez deň, keď bol pozriet kde to je, natrafil na arménsky obchod s lavašom a koňakmi a prestížny McDonald's, kam sa chodia ľudia ukazovať. zvláštny hybrid. niečo také majú vraj aj v Paríži.

Štyria, piati policajti pokope, už je na mieste. vstupné 750. do podnikov ako tento treba pas, inak nepustia, aj Rusi ho musia mať. hustota, šatniar v obleku, ale akom! vzadu končí go-go vystúpenie v šnúrkach bielizne. akoby všade kde prišiel, trafil koniec. vysoké haly, balkónik, decentná hudba. vracia sa dopredu, kde videl klbko slečien, otáčajúcich sa ako slnečnice. sadne si, bože, tie úsmevy! opravuje si predstavu o rajci. klobúk dole, keď už podnik s dievčatami, tak na tento štýl. študentky, ktoré chcú žiť, s brigádou, ktorá ich baví - presne tak to pôsobí. mnohé z nich by mohli robiť modelky. vraj to vlastnia Švédi, hm. objednáva si, ukazuje sa, že listok, ktorý dostal pri vchode, pokrýva jeden miešaný drink. to už konverzuje, konečne po anglicky. hned' ako sa spýtal *do you speak*, odpovedou bolo *do you want to talk?* hned' sedela oproti a rozhadzovala vlasmi. tik, ale milý. (v celom podniku je asi tridsať krásavíc, až na jednu majú všetky dlhé vlasy.) rozhovor krátky, no výstižný. najprv sa ho pyta, či je v Moskve kvôli biznisu, či turisticky. *physics? wow.* všetko čo povieš je skvelé, lebo ty si skvelý. po pári minútach sa spýta čo chceš v noci robiť? nasleduje *v ktorom si hoteli?* odpoved', že v žiadnom, ju trochu zaskočí, ospravedlní sa, pošle SMS, ešte raz sa ospravedlní a spýta sa, koľko by bol ochotný zaň dať. pohľadom sa vracia od vyzývavej blondíny (trikot s číslom 3), niečo také sa každý deň nevidí. odpovedá vyhýbavo, smeje sa. ona prezrádza: *my price is 300 dollars. that's too much for me*, vráví, *you know, i'm just a student.* o chvíľu mu jedna z jej kamošiek (*i know all the girls here, this is like my home, really*) navrhne, aby to nevzdal, ako vráví, *man like you should not be alone.* hehe. ona sama mu s prstom na perách radí lacnejší bar, *you should try Oh la la.* rozlúči sa, s pivom vo vysokom pohári zamieri na balkónik. sadne si, má všetky ako na dlani. väčšina sedí dole, v rade pod stenou zo zrkadiel. skoro všetky pozerajú hore. obzrie sa, fakt že

veľa hostí tu nie je. pár biznísmenov v oblekoch, o dosť starších ako on. jeden si sadne s blondínou kúsok pred neho, vedľajší stôl. pre formu jej zobrajal kávu, asi potrebuje pocit, že niekoho zbalil. akoby ich praštíl kopírkou, začali sa trúsiť k jeho stolu. jedna po druhej: brunety, platinky, ryšky. najčastejšie sa len idú pozrieť zhora dole, všimnú si ho, zaskočí ich vlastný úsmev. niektoré sa rovno posadia a pritúlia (pehavá blondína s názvom Diana). rozhovor vždy narazi na taxis. jedna mu navrhne hodinu za dvesto, ale aj to sa mu vidí dosť, navyše nie je jeho typ. vrchol populizmu je posledný pokus, niečo na úrovni reklamy na sexlinky. situácia je neudržateľná, musí vypadnúť, inak bude všetkým na smiech. nemá zmysel si už ani objednať. (ako si ešte všimne, všetky ostatí vnútri, okrem čísla 3, jeho favority. očividne splňala aj predstavy iných. neskôr si uvedomil, že pripomínila Elizabeth Berkley. s prehľadom, a hlavne úsmevom prístupným od 18, schovala aj modelku z Ochotného rjadu. proste Miss Moskva.)

vracia sa na Kuznecký most. niečo okolo štvrtej. vchádza do Utky (aj Hungry Duck). zbadal ju už smerom do Shambaly, ale nepozdával sa mu profil. tancovanie na barovom pulte, plno priprítých miestnych. klub je natrieskaný, o tomto čase až príliš. pod UW svetlami mu na svetri vyrašili nitky, vyzerajú ako červíky. na dotyk veľmi jemné, akoby neexistujúce. rozmyšľa, či to nie sú halucinácie. ktové, čo bolo v tom pive. hrajú čudné veci, zrejme tunajšie hity, publikum reaguje už na prvé zmeny. napríklad *Lady Fucking-ham.* nie, sú to fakt nitky. nejakí ľudia vychádzajú bočnou bránou, jeden sa vracia s veľkým kusom snehu, potkne sa a spadne. dve, blond a brun, tancujú v strede baru. brun machruje, že pozná texty a dáva smiešne pózy. ktosi ide tancovať k nim, vysvetlia mu, že tam môžu len ony. únava sa hlási o slovo, na lavičke vo vedľajšej miestnosti. podobá sa na spánok. vedľa nádherná teen, ale on už nevládze po rusky, spí. vyhadzujú ho spolu s ostatnými. metro ešte nechodí, tak na Roždestvenku, do Netlandu. má byť nonstop, krugo. krugloutočno, či ako. vpredu internet, hodinová a štvrtihodinová sála, sála s hrami, vzadu v barovej miestnosti hučí psy. najlepšie čo jeho ucho v tejto šírke počulo. chalan v párti okuliároch tančuje, ostatní sedia a dechtujú z plných plúc. chillout, after a tak ďalej. je to však len nonstop s pauzou a tak musí pred ôsmou von. dotlačil bagetu dolu krkcom (bliny ani nič iného nemali) a pobral sa na metro. Znovu Kitai gorod, kŕdeľ holubov v podchode, zima ako zo Živaga. pravoslávny

kostol, tzv. útočisko. nedele, čiže omša. všetci spieva-jú, všetci stoja. zrejme celý čas. sadnúť si tu ani nie je kam. zohrial sa, pomaly odchádza. už len vydržať do večera.

VERŠE TUNKOVIE

VER' SA IM POVIE

(výber z fóra antipoézie)

adam:

Básnické prviesenky Jozefa Zbranského

Na šírej stráni strhol sa zhon.

Eaľa, v diaľke vidím lienky!

Jozef vydal Prviesenky,
Zbránsky bol on priezviskom.

Prišli pozrieť čierne vrany,
bo vzorom špatným, skrúteným,
bol mu básnik zvrátený,
a ešte aj Maďar!! Arany.

Neskôr seba nazval inak,
menom zvučným Országh Pál
a mamka mu vráví synak,
prekonáš i Janko Kráľ.

Tomáš, to sa vie: Ekumenický tunk

Ja zdarný v koniec verím schízm
by pipež vedľa pipeža
ni žlny v Šamoríne žiadnych svár
z Aviňónu pochlebujúc Filíp neklali.

Ja v súmerný pipež v sú slednosť verím,
by Kalixt po Lvovi paruku snímal,
by Řehoř sám vynášal Piususa z úrad nohami vpred.

No Alexandra, tomu pipežským stolcom džubol bych
a rutil ho do inkunábul.

Ké nezdárne krivopísané konkláve
sta kloaka filtha, vagina dentata
vf úrad dala vzrod ti, a
Jána XXIII. dupľom? Meskalamdug?

Ja verím že koniec všetkých hriech
príde s Martinom V. koncilom daným z mesta šikmých
mriež!!

Robert Schoenheit von Vogelsang:

***

ver', mnoho sloviensk
pošlo v tie harpye-časy divoké
lež hnúšte a riavy d'alších podunájsk,
ponitriansk'
pohronsk'
poipel'sk'
i pobodrogsk sa húžvu v kraje nezlomné
čo ich nezdrví ni bum, ni prásk

tove: veršá lúbäsdné

sadäň's tunák na parapät
gu mne...
utrochárim trochä miestä
hen... hviezdoletnie nebesé
vyletuívší vednō
tam dolú
prehemiesené v sládké kašé

Hugo Obžer: mier s tebou, pútnik bezmoci

ó, nedozierne končiare studne
prichýľteže mušketiera mykle
zblúdil ver' a niet mu nádeje
že pravý cieľ čo kedy zrie

len studne nedoziernosť
chladnomrivá, temná hoc'
no milosrdná predsa dosť
tá duši dá, čo telo vzalo

Vít Kremlíčka

Kuba hajdy pod koryto!

Kubánské noviny jsou zcela bez viny, čtenářstvo netuší co zítřek nasuší Kubánská svoboda je těžká pohoda, někdy je, někdy ne, výsledek se promine Kubánské mládeži na Kubě záleží, zatímco Kubě ubique Když na Kubě pracuji, dost se přitom zhicuji (když na Kubě rachotím dost se přitom zapotím) Kubánské dyliny louskají noviny, u moře sedaji, skeble hledají Řekni: Kde je Fidel? Kdypak jsi ho viděl? Fidel je náš příděl od výrobců mýdel! Z minerálních zřídel na svět přišel Fidel! Stal se jedním z jídel, vynálezcem křídel! Fidelovy trajekty jsou významné projekty a jejich subjekty jsou Jú Ef objekty Fidelova svoboda dějinně je náhoda, komu zdá se končí v base Fidela C. imperativy součástmi jsou alternativy, největší z F. C. alternativ je imperativ! Žádný neví, jaký: Fidel taky Fidelova ekonomie z té někdy divně mi je,

že se nic neděje a ruka ruku myje! V tom jsou ta mýdla Fidela Kubánský Fidel stal se tvůrcem sídel ve tvaru kříže (v oknech jsou mříže) Fidelovy odměny zůstávají neměnný! V případě změny jsou pevné stěny! Fidel a Sancti Spiritus mají názory na ritus navzájem odlišné: Fidel asi, Spiritus Ano - Ne. Fidelovy obzory: Nebytové prostory a v nich sedí názory, na dveřích jsou závory a za nimi odbory! Vážím kila, kila vážím, ať se vážit jak chci snažím, kilo peří, kilo sejra váží jako kilo pejra! Mír, láska a svoboda - klídek, pohoda. Láska, svoboda, mír, a - celkem slušná míra!!! Společenským vědám Fidel říká: Nedám! Zato vědy Fidelovy říkají: Vy... O pátém augustu má Fidel hnútí, cosi ho nutí myslet na langustu Fidelova proposice: Potřeba je opozice, liby Fidel políbí liberální oblíbly! Zbožné osvobození někdy je, a někdy není, já zde hynu v cele stínu a pod sluncem zase sumcem jsem Kubánská knihovna

stavěná do rovna, stavěná nakřivo, jak vyšlo stavivo Kubánská alternativa má svoje positiva, má i negativa tahle alternativa Pracovat se ctí dneska je vzácné, dekor se nenosí, něco se plácne Společenská jsou studia, společenský je život, společenská je svoboda - je s tím spousta příhod Jsou hvězdy bílé, jsou hvězdy rudé, jsou hvězdy modré, jsou hvězdy černé, jsou hvězdy mořské, jsou hvězdy šťastné - a není zřejmé, která lidská bude. Jsou hvězdy jasné, jsou hvězdy chladné, některá stoupá, jiná padne, hvězdy vznikají, hasnou jejich rastrovy - žádný nepochopí, zač takové flastry Každodenní závody na Ostrově svobody v přeplouvání oceánu na lodi, anebo prámu nabízejí otázku - zda se jedná o sázku? V pohodě! Na lodě! Ke svobodě po vodě... Do fronty smíme... Svoboda je... Á - co my víme... Aspoň, že je... Nejlíp zůstat starý, tím jsi mladík charý, ale když jsi mladík, nevíš co je stařík S knihami problémy jsou, s časopisy potíže? Myšlenky že jsou bez tíže? Písmena těžko je nesou. Co s tím vším? Kdo si všim', že šim- -la těžko potěším? Z té naší bedny

mám vize bědný,
jindy vize řídké,
někdy úžasné, jindy plynké...
Nejlíp se má,
kdo se tlemá,
když se nemá,
tvář je němá
Co bude se mnou v těchto dnech,
kdy houby zrají na mezích
a plody zrají, ber kde ber,
solitaire,
zda jaro, podzim zas?
Nekonečně proudí čas
Na břehu fontány kuňkají žáby,
letošní ještě jsou, přitom už báby,
žádná z nich netuší, co ji zas čeká,
v klopotu fontány žabí zpěv beká
Knihovno, knihovno,
knihy jsou záhadno,
a co tě napadá?
Nesnadno, nesnadno
Pracovat se ctí
znamená štěstí,
což vzácně bývá,
jak bečka piva
Prensa Libre,
Cuba Libre,
Oriente Habano,
dej si za mě havano
Dle Sókrata
mládež nutno kazit,
naučit je rozmýšlet
a ne jim jednu vrazit!
Ty jeden opozičníku,
do ringu bez ručníku!
Se vtipem,
s důvtipem!
Atleti ducha,
závlahy sucha,
duch z vás nespí,
ideje kreslí
Haló, haló,
jakby se mi zdálo:
Povinností habaděj
a svobody málo!
Haló, haló
Lidská práva, rozum,
angostura i rum,

pravda i svoboda,
chládek, pohoda
Moje reflexe...
Kdybych měl konexe -
toho tabáku!
A z rumu v kabátu!
Zbožný libero...
Roste ti bibero?
Vždyť z té víry
narostou ti kníry!
Bóže Bóže,
moje stesky,
staré desky,
nové desky,
hromy blesky
Až já půjdú z basy,
bude mi hrát basa,
na takovou sambu
přijde celá casa
Hola hou,
osli jdou,
Goya sedí
za vodou!
Opět poesie...
Někdy trudno mi je,
jindy radostně se žije.
Filosofie?
Ohledně mravnosti
Sókrata dosti,
jsou v tom domácí
i hosti!
Kapitánem jsem býval,
na příboj mlžný se díval,
zádumné písňe zpíval -
a teď je ze mě mýval!!!
Trnitá růže
skrže mříže
ve tvaru kříže
růst může!!!
Nueva Prensa -
Cubana čtení sensa!!!
Vane vítr z hor,
zni ptactva chór:
Je nejkrásnější
Beatriz Flor!!!
Vy moji vrstevníci,
ve stejně vrstevnici
mít placatici,

dáme si štamplici!!!
V té naší cele směle je.
Divadla hrajem' vesele,
tím z našeho umění
mnohé srozumění
Být ortodoxní
v době paradoxní,
konfederáte,
co naděláte?
Vaše Eminence!
Opět independence
dvířek od kredence,
těžko být vinným
quintesentiem vinným
Kriminál
odzdola nahoru
plný doktorů!
Kriminál
odzdola nahoru
plný pastorů!
Pakárny pochybou
jsou záslibou!
Kdo neprožil, dál klidně jde
a jeho řeči šílené
mizejí vně
Fidel zase žádal,
má dáti - má, dal
a ještě by se hádal,
on ke zpovědi chodíval,
na ciborium se zadíval
a nad sebou se rozplýval,
byl samý žert a samý sval
- a jestli ho znáš v srdci svém, jsi jím,
on tebou... dojemně...
Tvůj teřich vévodský
jeho jest a zle se dívá na protest
Vám bych teda uvěřil,
a vy mě asi taky,
že nad námi je obloha,
přes ni plujou mraky
volné jako všechn van,
v tisni člověk není sám,
vem zavděk - z povoáru
- verši kontoáru,
kde poesie volně zní,
jak vzdálení lidé věznění,
kde se i mamlas přečká.
Tečka

Eduard Volodarskij

a Vladimir Vysockij

Vídeňské prázdniny

(úryvek z filmové povídky)

A Vachtang řekl:

- Ted' se podobáš mýmu předkovi.
- To je zajímavý, kým byl, že chodil ve smokingu?, zeptal se Vladimir, jenž si vázal před zrcadlem šátek.
- Byl knížetem... ze starý gruzínský rodiny, Vachtang se náhle zachmuřil.
- Knížetem?, Vladimir se na něho udiveně podíval.
- To znamená, že ty máš taky modrou krev?... Gerard, Danieli, slyšte to?
- Knížetem? Markýzem?, přeptal se Gerard a zasmál se.
- V Gruzii jsou taky knížata?
- Tam je každej druhej kníže, usmál se Vladimir.
- To stačí, žertoval jsem, zachmuřeně odpověděl Vachtang a poodlešel k černému, zatemněnému oknu.
- A Gerard se vrtěl před zrcadlem a točil palci.
- Představte si, že bych se takhle objevil v Paříži.
- To je božský, řekl Daniel, - jako bys sešel přímo z Rembrandtova obrazu.

... A tak všichni seděli u stolu v kostýmech a bílých košilích.

Zdravotní sestra oblečená do blýskavých šatů s hluškým dekoltem na hrudi nosila na stůl jídla.

- Na svobodu!, křiknul Gerard a se všemi si přitulknul.
- Přiznejte se, darebáci, že jste si doted' ani nemysleli, že něco takovýho existuje!

Vladimir a Daniel se napili mlčky, Vachtang řekl:

- Na svobodu všech, kteří jsou v otroctví...
- A proč jste svěsili hlavy, podivil se Gerard, - nebo nejste rádi?

- Rádi..., vzdychnul Daniel, aniž zvednul hlavu od talíře.

- Ted' můžem spokojeně odjet domů! Já do Paříže, Daniel - do svého Polska, Vladimir - do Ruska, Vachtang - do Gruzie!

- V Polsku teď vládnou Rusové, zachmuřil se Daniel, - zaprodali Poláky, aby pak uchvátili Polsko. Nemám tam co dělat...

- Ještě jedno slovo proti Rusům!, Vladimir udeřil do stolu. Křišťálové sklenice zazvonily.

- Jo, zaprodali, zvýšil hlas Daniel.

- Když ve Varšavě začalo Bor-Komorského povstání,

vaše tanky stály na druhém břehu Visly a čekaly! Dívaly se, jak Němci likvidují Varšavu a Poláky.

- Nasrat na tvýho Bor-Komorského! Kde jste byli, vy chrabří vojáci, když Němci ničili Kyjev a Charkov! Když z Minsku udělali trosky!

- Poláci bojovali v podzemí!, zapáleně odpověděl Daniel.

- Odbojáři, cha - cha!, Vladimir se žlučovitě rozesmál.

- Radší sklapni nebo ti rozbiju držku!

Gerard odstrčil Vladimira od Daniela:

- Idioti, zbláznili jste se! Ti Slované mě vždycky překvapí! Jak se sejdou, tak vyskakuje jeden na druhýho jako bojoví kohouti! To stačí, nebo vám oběma rozmlátí hubu! A svážu vás! Budete tiše ležet, zatímco my s Vachtangem budeme popíjet víno a veselit se! Vachtangu, doufám, že Gruzínci nejsou Slované?

- Ne..., Vachtang s úsměvem pokýval hlavou, - ale jsou to taky křesťané.

- Sláva Bohu, pokřižoval se Gerard.

- Jsme tu všichni křesťané, ochraňuje nás Kristus...

- Německo taky ochraňoval Kristus, řekl Daniel.

- Ne!, teď už se Gerard zachmuřil, - Fašisti, stejně jako komunisti, jsou bezbožníci, vtom se zarazil a dal ruku na srdce.

- Och, promiňte, zdá se..., neřekl jsem to...

- To nic já to vydržím, zabručel Vladimir a sedl si ke stolu.

- Ale vy nejste komunisti, opatrně se zeptal Gerard, - vy jste prostě Gruzínc a Rus?

- Byl jsem kandidátem strany, řekl Vladimir, - proč, to bys nepochopil, Gerard...

- Můj otec byl komunista, řekl Vachtang.

(Z ruštiny přeložil Norbert Holub)

Václav Franc

Prsten

Prsten

Prs ten

Prstenu

Sten prsu

Patrik Linhart

Černý motýl

Spolk jsem motýla a hned jsem začal mluvit jinak. Přihodilo se to v létě - nebylo horko, spíš teplo a ani to ne - vyletěl jsem z domu, jel autobusem, potom se vystavil na terase, bezstarostně nasával a pozoroval, jak paprsky bílého zlata laskají zelenou beranici staletého buku. V lázeňském parku chodí hosté v černých bur-nusech, ze šrajtoflí jím čučí jenom voči, na lavičkách se válejí šestnáctky a náckové jako po klavíru - a já, já mám chuť vybírat vstupné... Nemám ani na to zasraný pivo a tihle čurini ucucávají kiwíkový pitíčko. Přitom tady musím sedět, dokud někdo nepřijde a nezacvaká. Teprve v podvečer přivalila černá s motýlem na klopě - byl jsem už brunátný a nesouvisle mektal, zato zuby mi jely - překousl jsem filtr. „Drr, drr,“ začal jsem, „pro mě? - to pro mě jdeš?“ Černá kývla kosmatou hlavou - „Dlouhá cesta - Otevři hubu!“ - A já ji jako vůl otevřel.

Mazaný hlavy

Marie mě probudila a řekla: „Takovej život je pro holky.“ Bouchl jsem pěstí do lehátka. „No, to je objev!“ Doopravdy jsem nechtěl nic jiného, než aby držela hubu a já moh' chytat slunce. Zatímco Marie ztichla, začal prudit Stany. Otočil se ke mně a jal se mi vykládat smysl života. „Jsme celý den spolu. Jasně, hudba musí být u toho. A aby skončili věčné hádky při výběru hudby obstarali jsme si Total cool hity. Jsou pokaždé top aktuální. Nachlup ten balíček songů, který zachrání náš vztah.“ Ted' jsem se už jenom modlil, aby se neprobudil Futurum. „Děcka, budem' poslouchat rádio, jestli jsme nevyhráli super-fun-trip do L. A.,“ řekl ten potouchlík a vytáhl prospekt. „To je vono?“ zeptal se Stany. Já na to, že náhodou jo. „Tak to vás podvedli, žádný nejzádanější město Ameriky neexistuje. Je to prostě kec!“ Když to Futurum říkal, tvářil se jako pravej Rusák. Stany vyskočil. Marie vyskočila. Já vyskočil. A bylo po opalování.

Zimní pohádka

Trůním za katedrou, jako vždy napůl na povrchu sebe sama, napůl někde u posledního závitu svého ocelového mozku, sním o velké vodě, o potopě, o tom, že jsem tak trochu apatrida, tak trochu omyl i dítě doby zároveň. Se zaujetím sleduji, jak se na mých diginách převalují vteřiny. Za patnáct minut budou být na poplach, za 15 minut se mi navalí krev do hlavy a školník v roušce zazvoní. A na zastávce u dvou pizd bude čekat autobus - autobus můj osud.

Bonapartisté v psychologii

Bojím se psychologie, protože bych se musel zabývat svou duší a musel bych si připustit, že jsem úplně jiný, než jsem si myslí a než jaký bych chtěl být.

„Co píšeš?“ zeptala se Voglerová a vyklepla mě z rytmu.

„Bojím se psychologie, protože ...“

„Si hloupej,“ odbyla mě.

„Vždyť jsi mi to před chvílí sama říkala.“

„To byl Jung.“

Myslím, že k tématu Jung, psychologie a Češi bylo již řečeno kdeco, co náš subjekt sám - vyjádřil se nám? Dosud nikoli - čekají jej prý velké úkoly. Škoda, že psychoanalytik, Marie Bonapartová, který tak bystře odhalil v Poeovi sadonekrofilního pedofila s celou sadou neznámých deviací, nezná našince. Už jenom ta kráska, kdyby analyzovala jeho napoleonský komplex.

Hofbauer

Bernie Hofbauer, můj učitel ekonomie, objevil způsob, jak ušetřit materiál a prodávat přitom za plnou cenu. Při výrobě metrů dával místo metru 99,999 cm. Úspora při malé zakázce na 20 000 skládacích metrů činila celých 20 cm. Brzy se na projekt nabalili prodejci textilu. Zkrátka za ním přišli a chtěli to po něm. Dovedete si představit paničku objemu tří až čtyř barelů v normálu, která si koupí u našeho obchodníka těhotenské šaty? Co teprve 50 nebo 60 takových paniček? Nebo rovnou 100 000 kilometrů takových naměřených pláten? A miliony takových naměřených délek? - Ve stavebnictví, v úřednické sféře, v geometrii, při řezání linolea a měření lidí? Bohužel se Bernie milionářem nestal. Chybělo mu k tomu 15 milimetrů.

Noc deset dvanáct

Vesele pil, zatímco nad ním se shlukovala mračna. Je deset, řekl si, zaplatím, půjdu, a nahlas zavolal: „Ještě jedno!“ S novým pivem na stole se toho odvážil. „Platím,“ řekl. „Nezaplatíš,“ ozval se náhle cizí hlas a ze stínu vystoupil starší pán, „platím já!“ Muž překvapeně vzhlédl. Oči staršího pána žhnuly jako uhlíky. „Svůj dluh zaplatíš pivem,“ prohlásil a přisedl. A tak to šlo celou noc a za úsvitu u jeho stolku sedělo deset dvanáct starších pánů s očima jako rudé půlměsíce.

V nonstopu smíchu netřeba

Seděl jsem v nonstopu jednoho z hornických velkoměst a někdo zabouchal na dveře. Stáli tam dva cikáni. Jak jsem otevřel, vrazil mi jeden facku a druhý mě varoval, abych se tak blbě negebil nebo dostanu ještě jednu. Opravdu jsem se negebil, ale přišlo mi zvláštní, jak často tyhle typy rozdrázdí smích. V Postoloprtech nás napadla místní obluda se slovy: „Nesměj se ty kreténe nebo je po tobě!“ Tenkrát nám pomohli cikáni. Bohužel recipročně to nefunguje a v hornickém velkoměstě se mě žádná místní obluda nezastala. Ze světa úplně vymizela symetrie. Venkovské městečko a hornické velkoměsto nemají nic společného, dokonce ani televizní kanály. Nemyslete si, že vám pomůže, když se v nočních lokálech prostě nebudete ani gebit, ani smát, dokonce ani usmívat. Jde o to, že můžete tlamu roztáhnout nežádoucím způsobem a vysát všechn vzduch.

14.50 Teplice – Duchcov

Za mnou sedely dvě ženy ve středním věku. Sjely spolu následující horov.

„Vždyť ta kdyby se nenalíčila, tak si jí nikdo nevšimne.“

„Jo, my jí říkali Dermacol. Věčně nafoukaná, fracek to byl.“

„Já se divila, Tomášovo mámě, že mu dovolila chodit s takovou. Voni, když šli kolem nás, tak Tomáš zdravil už z dálky a vona jen proto, že musela.“

„To jo, když šla sama nepozdravila. Já si vždycky myslela: Mě zdravít nemusíš, ty krávo.“

„Ted chodí s jinou, hezká holka, přijemná, hezky pozdraví, i když mě nezná.“

„Já si vždycky myslela, do prdele –“

„Ted“ jsem potkala tvýho Jirku s téma Koudelkovo klukama. Všichni pozdravili, ale zdáli se ty Koudelkovi něký ožralý.“

„No, voni něco slavili v podniku. Ted se musí člověk vohánět, ostrý lokty, ani nemocnej bejt nemůže, to si musí rozmyslet.“

„Ty Koudelkovo kluci jsou takovej prevít. Kdyby nebyli opilý, tak mě snad nepozdravěj.“

„Já si myslím, kurva –“

„Ten Tomáš, jak kamarádí s vašim Jirkou, to je takovej zvláštní kluk...“

„Jo, von s ním kamarádí i náš Jirka. Vždycky hezky pozdravil. Ale jo, byl takovej zvláštní.“

„Tě taky pozdravil, ten jeho tátka nikdy.“

„Já si vždycky myslela, ty debile –“

„Ale vona zdraví.“

„Jo, ta vždycky pozdraví. To člověk nemůže bejt schovanej, musí se vohánět. Ale von je ten jeho tátka stejně vůl.“

„Co je, kurva, proč nejedeme?“

Milan Hrabal

Má dopoledne

Slípky rozhrabaly dvůr –
konečně někdo poradil si
s mlatem

Nedopalky můr
krouží slunečním svistem

Míjení mele pantem

* * *

Cosi v nás stále sténá:
stěna mezi *je* a *bylo*
nikdy nedozděná

Stanislav Havelka

Zápisky

Víbůh proč člověka taky přitahují začátky. Člověka nebo jen starce? Modifikovaná, věčná touha po nenávratně uplynulém šestém prenatalního života? Ortenovské zpátky do maminky? Nebo pouhý stařecký sentiment? Napadlo mne, jak asi vypadá první, skutečně ta nejstarší česká literární památka. Je to písnička, básnička, pohádka, báj? Vždyť česká literatura je nejstarší ze slovanských literatur! Arne Novák dokonce tvrdí, že po francouzské a německé i z evropských. Vím, že o původním jazyku našich předků - praslovanštině - se dovídáme pouze zlomky, žádná písemná památka neexistuje. Se staroslověnštinou už je to lepší. To je první literární jazyk všeslovanský. Jak každý ví, jeho podkladem se patrně stalo slovanské nářečí z okolí Soluně. Nářečí, kterému v devátém století ještě rozuměli všichni Slované. Bratři ze Soluně z něj vytvořili první slovanský spisovný jazyk. Alespoň se to tvrdí. Staroslověnškých památek už je celá řada. A nejstarší vznikly na Moravě a v Čechách. Staroslověnštinou se u nás psalo dvěstě let. Ale je to literatura staroslověnská, nikoliv česká! V některých těch textech jsou i prvky, které kazi staroslověnštinu a nezapírají svůj český původ - bohemismy. (Jsou prý v mešních modlitbách, které lingvisté nazvali Kyjevské listy, v liturgických textech Pražských zlomků hlaholských, v legendách o Konstantinovi a Metoději, Václavu, Ludmile a j.) Bohemismy jsou ostatně i v latinsky psaných památkách. Jeden z pokračovatelů Kosmových má třeba v latinském textu zničehožnic staročešské slůvko „jalovica“ skutečně ve významu jalovice. Třeba autor nevěděl, jak se řekne jalovice latinsky, nebo si chtěl pouze ze čtenářů vystřelit - kdo ví? Ale jednotlivá slůvka, či spíše zkomojeniny nelze přece považovat za literární památku. Ovšem je tu píseň Hospodine, pomiluj ny! Mít takovou píseň u kořenů literatury - to by byla, panečku, třeba! Ale, bohužel, je to pořád spíš staroslověnská než staročešská literatura. Jiné písničky: Ostrovská píseň (Slovo do světa stvořenie), Svatý Václave, nebo Modlitba Kunhutina (Vítaj, králu všemohúci) - už jsou zase dost mladé. Nakonec jsem se dověděl, že nejstarší literární památkou jsou glosy vpisované do latinských textů ve 12. století. A teprve na stará kolena jsem zjistil, že za nejstarší zapsanou staročeskou větu (tedy vskutku za nej-

starší českou literární památku) se považuje český přípisek v latinsky psané listině kapituly litoměřické z r. 1057. (Přípisek je prý mladší.) Jazykovědci se jistě pouze povyšeně ušklíbnou, ale mě dalo opravdu dost práce, než jsem zjistil, že přípisek v moderním přepisu vypadá zhruba takto: „Pauel dal gest ploscouicich zemu Wlah dalgest dolas zemu bogu i suiatemu scepanu se duema dussnicoma boguceu a sedlatu.“ Jsou to vlastně dvě věty, i když nejsou odděleny, a znamenají asi toto: Pavel dal jest v Ploskovicích zemi, Vlach dal jest v Dolanech zemi Bohu a svatému Štěpánu se dvěma dušníky (poddanými na církevních statcích) Bogučejem a Sedlatou. Takže první literární památkou našeho materinského jazyka je zápis o převodu statku a nevolníků z osobního do božího vlastnictví.

Následující pohádku považuji za nejkouzelněji napsaný životopis Vladimíra Iljiče Lenina. Napsal jej Jan Hostáň a vydalo v r. 1970 ministerstvo školství ČSR v nákladu 100 000 výtisků! Samozřejmě jsem hojně využíval, ale na druhé straně nepřipsal ani slůvko!

„Žil-byl v daleké zemi ... tatínek s maminkou, a ti měli šest dětí. Ty děti se jmenovaly Anna, Alexandr, Volod'a, Olga, Dimitrij a Marja. Všichni žili u veliké řeky ... V jejich zemi vládl ukrutný car ... a v celé říši byla spousta slídlů a udavačů. Když se někdo ozval a řekl něco proti caru ... hned byl udán, pak byl uvězněn a nakonec musel žít daleko, v největších lesích na světě. ... Mnoho chudých dětí se nenaučilo ani číst ani psát. Až jako došplél chodili v neděli do školy. Ve škole si někdy vypravovali o tom, jak těžce žijí ... V nedělní škole učila také jedna krásná mladá učitelka. Byla tak hodná, že ji měli všichni rádi a že jí důvěrovali. Jednou jí prozradili, že k nim přijde v neděli přednášet velmi učený moudrý člověk. ... Učitelka ... byla zvědavá, ... jak vypadá. V neděli proto pospíchala do školy víc než jindy. Přišel mladý muž s bradkou. Měl čepici jako ostatní dělníci. ... Podal učitelce ruku a řekl: „Jmenuji se Vladimír Iljič Uljanov. Iljič mi říkají proto, že se otec jmenoval Ilja. Lenin je mě spisovatelské jméno. V rodině mi říkají Volod'a.“ Učitelka řekla: „Já se jmenuji Naděžda Krupská. Maminka mi říká Naďa.“ Pak už musel Lenin přednášet. Byla to velkolepá přednáška. Učitelka Naďa zapomněla při přednášce na celý svět, s úžasem poslouchala a divila se. ... Avšak našli se mezi dělníky zrádci. A ti

policii prozradili, jak Lenin dělníky poučuje. A tak byl Lenin jednoho dne zatčen a zavřen do vězení. Dlouho byl Volodě-Lenin ve vězení. Nakonec byl vypovězen do vyhnanství mnoho tisíc kilometrů daleko, až na Sibiř. Cestu si musel zaplatit sám. ... Dopsal Naděždě Krupské, aby za ním přijela. ... Naděžda řekla matce: ... „Pojedeme za ním!“ A jely. Předtím zakoupily zeleninová semena, aby mohly založit na Sibiři zahrádku. Ted' se všem třem žilo veseleji. ... V některých dnech k nim přicházeli jiní vyhnanci a pak zpívali revoluční písň, chodili na výlety k řece nebo hledali houby a radili se přitom, jak budou proti carovi a boháčům pracovat, až se zas navráti domů. Po třech letech Lenin ze Sušenského odejel. Ale v carském Rusku se dlouho nezdržel. Jel do jiných států, na západ, a tam začal vydávat revoluční časopis. Dával jej do beden a posílal jako nějaké zboží dělníkům do Ruska. Také Naděžda ... prchla za hranice k svému Leninovi. Pomáhala mu opravovat noviny, balit je do beden a do obálek a odesílat. ... Žili v mnoha zemích. Jednou v Belgii, jindy ve Francii nabo ve Švýcarsku, pak se přestěhovali do Polska. ... Jednou si Lenin vyšel vysoko do Tater, aby v horské přírodě zapomněl alespoň trošičku na své veliké starosti a aby si Naděžda od něj odpočinula. Naděžda si nemohla nikdy myslit jako jiné ženy na to, že si zařídí byt, že si kupí záclony, koberce a obrazy na stěnu. Vždyť stále žili v cizích bytech! Jiná žena by už dávno muže při takovém životě opustila ... ale ona byla věrná, obětavá, mohla být vzorem všem evropským ženám. ... V létě roku 1914 vypukla náhle první světová válka. Lenina odvedli do vězení. ... Bylo zle. Ale když předáci vídeňských dělníků zvěděli, že je Lenin zavřen, zastali se ho. Šli k ministru války a řekli mu: „Bojujete proti ruskému caru a jeho největšího nepřítele jste zavřeli. To potěší ruského cara!“ „Jak to, proč to?“ divil se ministr války. „Uvěznili jste Vladimíra Iljiče Lenina. Lenin je nejnebezpečnějším carovým odpůrcem.“ ... Jak to ministr uslyšel, poručil, aby Lenina pustili na svobodu a Lenin hned odejel do Švýcar. ... V Rusku bylo tenkrát zle. Páni ve válce bohatli a dělníci nenáviděli válečné štváče, šlechtice, generály, statkáře – a také kněze, kteří vojákům světili zbraně, aby hodně nepřátel pobili. Lenin psal dělníkům: „Ted' máte v rukou zbraně! ... vyžeňte cara!“ ... A dělníci poslechli. Sesadili cara i jeho vládu a sestavili vládu novou. Jenže v té době bylo mnoho těch, kteří byli při bohatých a ti schválně vedli dělníky špatně. Lenin už nevydržel v cizině ... vrátil se do Petrohradu. Dělníci ho přišli vítat ... s prapory hned na

nádraží. Jejich miláček, jejich vůdce se vrátil! A Lenin začal hned k sobě svolávat nejlepší a nejstatečnější bojovníky ... kteří si říkali „bolševici“. Boháči se lekl ... Několik set důstojníků přisahalo, že Lenina ... zabijí. Musel se skrývat, musel žít v přestrojení. ... Jeden čas musel odejít z Petrohradu a žít na břehu jezera ve veliké kupě sena. I odtud však řídil dělníky. ... Pak se vrátil a zřídil vládu dělníků a rolníků a místo cara byl v čele státu Vladimír Iljič Lenin. ... Lenin se nezměnil, ani když byl předsedou bolševické vlády té obrovské a krásné země. ... Schůzoval, chodil do závodů. Avšak při jedné takové schůzi ho postřelila otráveným nábojem do krku žena najatá nepřáteli. Lenin se skácel. Odvezli ho domů a dlouho ho léčili. Zdrav už nikdy nebyl. Pak za několik let zemřel. Bylo to v lednu roku 1924. Byly tehdyně kruté mrazy. ... Po Leninově smrti vznikaly i jinde státy podobné Sovětskému svazu. Také u nás máme dnes socialistickou republiku Čechů a Slováků, také u nás čteme Leninovy knihy ... i u nás jsou dnes Lenino-vy sochy, Leninova muzea, Leninovy ulice...

Lenin

(Říkadlo pro prsty)

Celá země vzpomíná
na Iljiče Lenina:
jak dal lidu dobrou vládu,
jak pracoval do úpadu,
jak boháče učil práci,
co v něm celý svět dnes ztrácí,
že i malé dětičky
znají o něm básničky.“

Petr Štengl

Přišel Zouplna a povídá:

Včera u nás byli jehovisti.
 Skvěle jsme pokecali. Přijdou zas.
 Hele, nemoh' bych taky?
 Zouplna to s nima domluvil
 a já se přihlásil k jehovistům.
 Co oni všechno nevěděli.
 A těch obrázkovejch knížek co jsem dostal!
 Rád jsem za ně zaplatil symbolickou částku.
 Některý byly hodně tlustý.
 Víš co by taková bichle musela stát v krámu?
 kasal jsem se před Zouplnou,
 jak umím bejt šetřivej.
 Bože, ty seš ale vůl! řek Zouplna,
 kterýmu dali jen jednu.
 Asi, že za ním už nechodili.
 Jednou mi ale pan Pasler dal knížku bez obrázků,
 která se jmenovala Alkohol si nevybírá.
 Tu mi dal zadara.
 To už jsem měl koupený sako a kravatu
 a chodili jsme s panem Paslerem od domu k domu.
 Do některejch domů nás ale nechtěli pustit,
 i když jsme byli, jak říkal, v podstatě distribuce tisku.
 Výpočty, kdy přesně přijde Armagedon mi ale nešly,
 na matiku jsem byl slabej.
 Tak jsem pustil jehovisty k vodě,
 sako pověsil do skříně
 a sebe na kravatu.
 Nevydržela tu zátěž a rupla.
 Přihlásil jsem se do Červenýho dvora.

Dostavili jsme se na prohlídku

ke školní doktorce
 do malé šatničky nacpalo se nás všech dvacet
 jednou nohou ještě v nohavici dětství
 vysvlíkli jsme se do červených trenýrek a bílých
 nátečníků
 druhou nohou už nakročeno do dospělosti
 to když sestra otevřela dveře ordinace
 cukla sebou a o krok couvla
 jakmile spatřila tlupu namačkaných spartakiádních
 vrahů

Jéžišmarjá, proč jste svlečený?!

Když jsme se zpátky oblékli
 brala nás doktorka jednoho po druhém
 Nebolí vás něco? Nejste nemocnej? Ne? Tak další!
 Začali jsme nosit slipy

Bývala krasavice

Někteří mu i záviděli, když byla svatba.
 Strach, že mezi prsty uteče běž tam nevím kam,
 přines to nevím co,
 plášnil tak jak se patří. Po chlapském způsobu.
 Druhý den, s opicí za krkem
 sbíral střepy, slepoval nábytek a říkal ji:
 Vždyť víš, že NORMÁLNĚ bych ti přece svině nikdy
 neřek!
 Jednou ráno, když si omotala šátek kolem krku
 aby nebyly vidět modrající otisky náhrdelníku,
 bylo jasné kam má jít.
 Cestou potkal, toť se ví, anděly i démony.
 Šamanka mu ukázala kudy.
 Po sedmi letech se vrátil.
 Krasavice byla ta tam.
 Tak se opatrně posadil vedle té ženy
 a jako by snad měl vylekat nějaké velmi plaché zvíře,
 ji políbil na tvář.

Odmalička omývala si obličeji ranní moči

panenskou
 Rodiče byli toho dbalí
 A vskutku
 vypadala jako panenka
 Přáli si mít z ní filmovou hvězdu
 A vskutku
 Je zařazena pod písmenem pé
 Pé jako pissing

Zpočátku to byla taková roztomilá drobnůstka

Jakási přitažlivá odchylka od normálu
 Potom se z toho stala posedlost
 Otevíral dveře šatní skříně s neochvějnou jistotou
 že ta mizerná ramínka zase budou viset obráceně!

Zleva doprava a ne tak, jak je to přirozené každému pravákovi
 - tedy zprava doleva
 Zkoušel si s ní o tom promluvit
 Ať to má trochu štábák, neodpustil si zavtipkovat
 a byl zaskočen její odpověď, že by měl navštívit lékaře
 Rezignoval a každý den ramínka převěšoval tak, jak se patří
 Nakonec; nešlo přece o život
 Jednoho dne z otočených ramínek zmizely všechny šaty
 Pověsil je po správném způsobu
 Po chvíli se vrátil a prázdná ramínka převěsil znova opačně
 Dveře šatníku nechal dokořán

Tenkrát jsme chodili pro pivo s kýblema

Matkám většinou sloužily k vytírání podlahy
 Aspoň jsou čistý! smáli jsme se
 Klement s sebou vodil svého psa, kokršpaněla
 Oba měli stejný oči
 Pes lemlal pivo rovnou z kýble
 a svalil se pokaždý jako první
 Ovšem na rozdíl od nás nikdy nehodil šavli
 Klementovi to tak nějak zůstalo
 Dřepěl pečenej vařenej na Starý hospodě
 Pak už ani tam mu nechtěli nalejt
 Co vim, tak kokršpaněl se z toho dostal
 Ujala se ho Klementova matka
 Nemohla přihlížet tomu
 jak se ten pes uchlastává

Durs Grünbein

Misanthrop na Capri

Vím, že vás děší, mě prsty,
 tak dlouhé a kostnaté, deset křivých suchých větví.
 Co se povídá? Že bych lehce provrtal jablko?
 Nejenom to, milí přátelé. I vytrěštěné oko.
 Také dopis, který se mi vtírá drobnými slovy.
 Nepotřebuji prsten s ostnem, mně stačí prsty –
 tytéž, jimiž jím kraby a škádlím malé děti.
 Jako když švihem polapíte mouchu, která pak umře na podlaze, tak vlítu zírajícímu do tváře.
 Co vypadá jako pohlazení, něžné gesto,
 je můj nejnebezpečnější úder. Pálí to, že ano,
 dělá krvavé jizvy. Nejprve si nepřítele označím,
 jsem si jist, že se najde někdo, kdo ho pro mě odstraní.
 Já se však stáhnu do ústraní, truchlivě. Jatka se mi hnusí.

* *Misanthrop na Capri: císař Tiberius (42 před n. l.-37 n. l.), pozn. autora*

„Ne pro zoology!“ Dvě impromtu

I. O tisíci smrtí

Ještě stále má leguán v kleci onen ustrašený pohled z dob dinosaurů, ve větvoví, kde hrozilo mu nebezpečí, když ještě bylo nebezpečno. Náhle pes zavětří v podzemních garážích pach kořisti, bojuje o ni s neoblomností vlka či kojota. I tvé srdce bylo kdysi bážlivější, v jeskyních. Před mamutem každý umíral na tisíc smrtí. Jen Zub pořád ví, jaké je třeba tvrdosti, když se oběť brání v poslední křeči

II. Jóni

Na jednu kočku musím myslet, kočku, jež nikdy nestala se mou, nikdy mou. Leccos jsme sdíleli, ovoce, čas, deku, zůstala ve svém světě, tak jako já. A přesto byla se mnou jednou větou.

Prskala ve spaní vedle mne na matraci,
mých nohou se dotýkala, mých nohou.
Když odešel jsem z domu – v tisíci půzách
mi byla blízká v dálce, vzdálena nablízku.
Zapomněl-li jsem na ni, rozškrábala mi ruku.
Ten malý byt byl římským palácem
(skoro bych plakal, tajemná, plakal)
pro onen plíživý krok. Jaká hrůza,
když její mandlová pupila sála
chodbu do svých hloubek, štěrbinou.
A nic nezmizelo v těchto očích, jejich očích.
Tam ležel celý Orient, jenž mi byl
nedosažitelným. Ve žhavém sametu
černé srsti schoval jsem si obličeji.
A zestárl jsem a omládl a zase zestárl.
Neboť nikoho nespustila, nikoho ze svých očí.
Ona, jež celá byla svalem. Plachá jako kdosi,
kolem něhož jsou jen obři. O nohu židle
se ráda otírá, ta, co úděs si slízala
modrým jazýčkem, favoritka chána.
Na jednu kočku musím myslet, kočku,
na její srdcervoucí nářek, za nocí,
připomínal mi, že jsem byl milován,
že jsem byl zapomenut a právem.
Její zívání, nehlubké, patřilo mně, od počátku.

(Z němčiny přeložila Wanda Heinrichová)

Wanda Heinrichová

***
výpravčí píská včas
předvídrem na přivítanou
by zněla jen jako fráze
z učebnice konverzace
nicotně bezbolestně
nyní opět na nádraží
sněží hustě a vážně
ona otázka před tvými
ústy a já ji odháním
z okna vlaku smíchem
rozfoukávám slovy
řečí svého dětství
jestlipak víš jak mě

to vzmáhá pomyslím
si v cizím sterilním
jazyce a počítám
vteřiny do odjezdu
abych se už nemusela
dívat na otce dcera
o níž má asi kdejaký
náhodný milenec lepší
mínění než otec jenž se
naštěstí nestihne zeptat
jak se opravdu mám

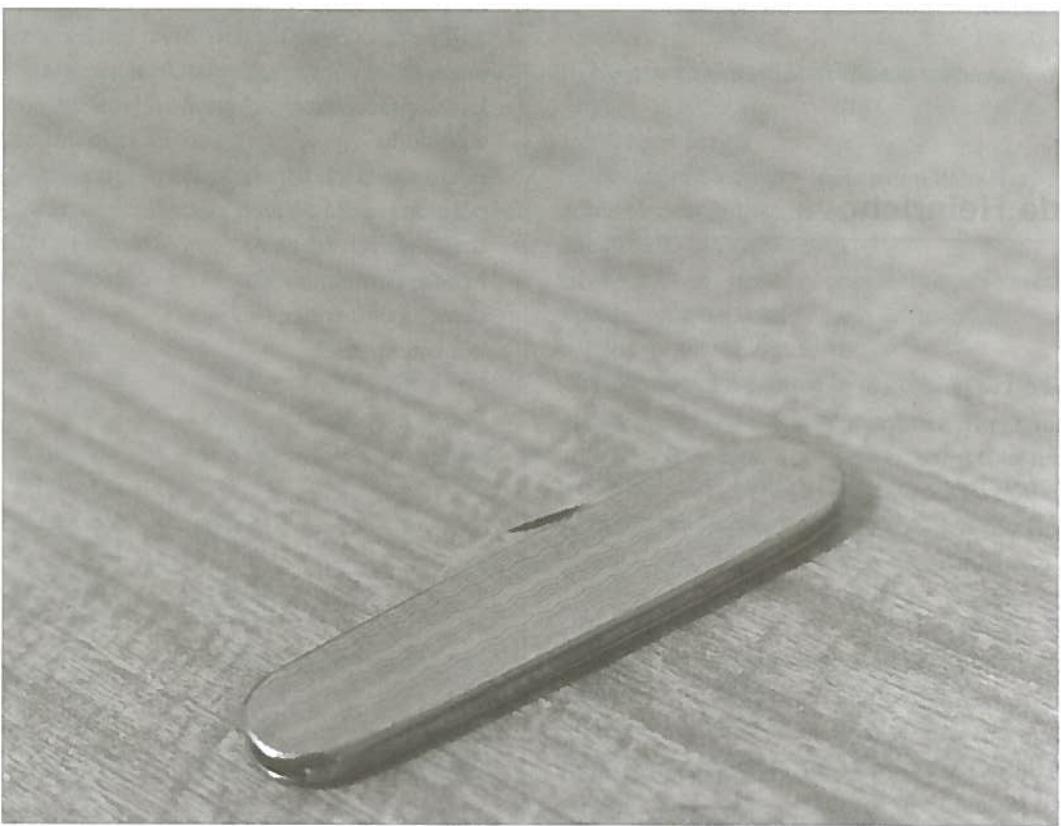
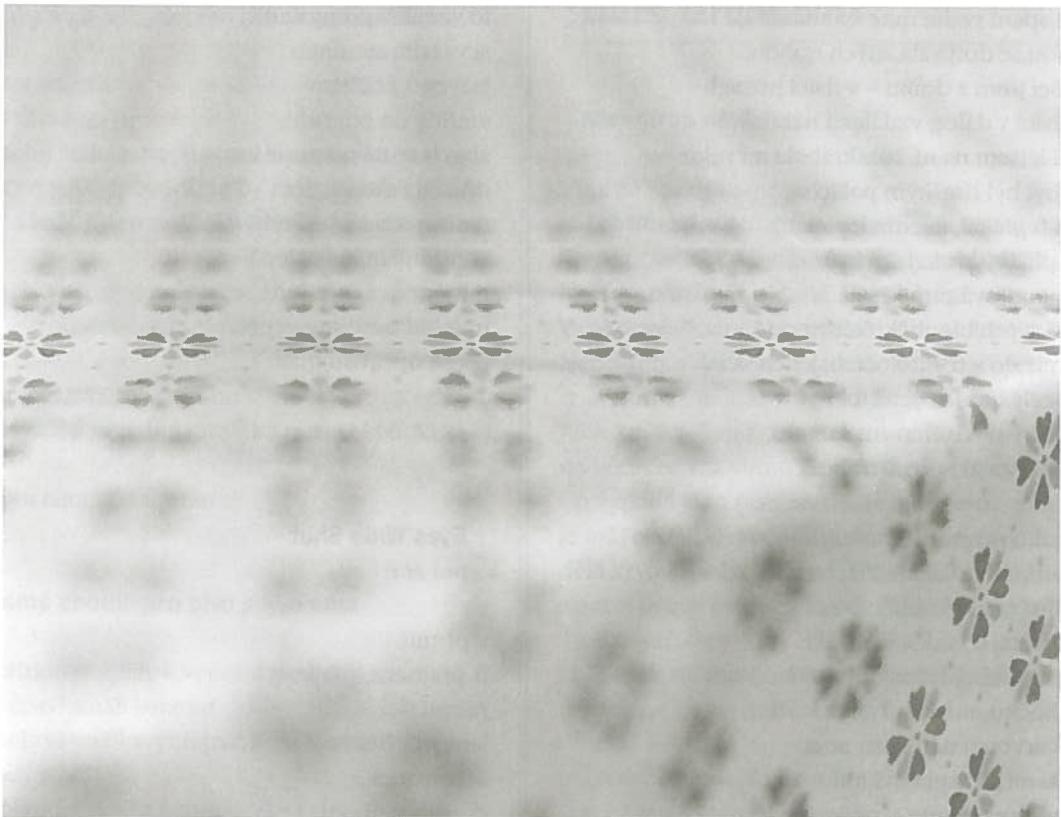
(8. 2. 2005)

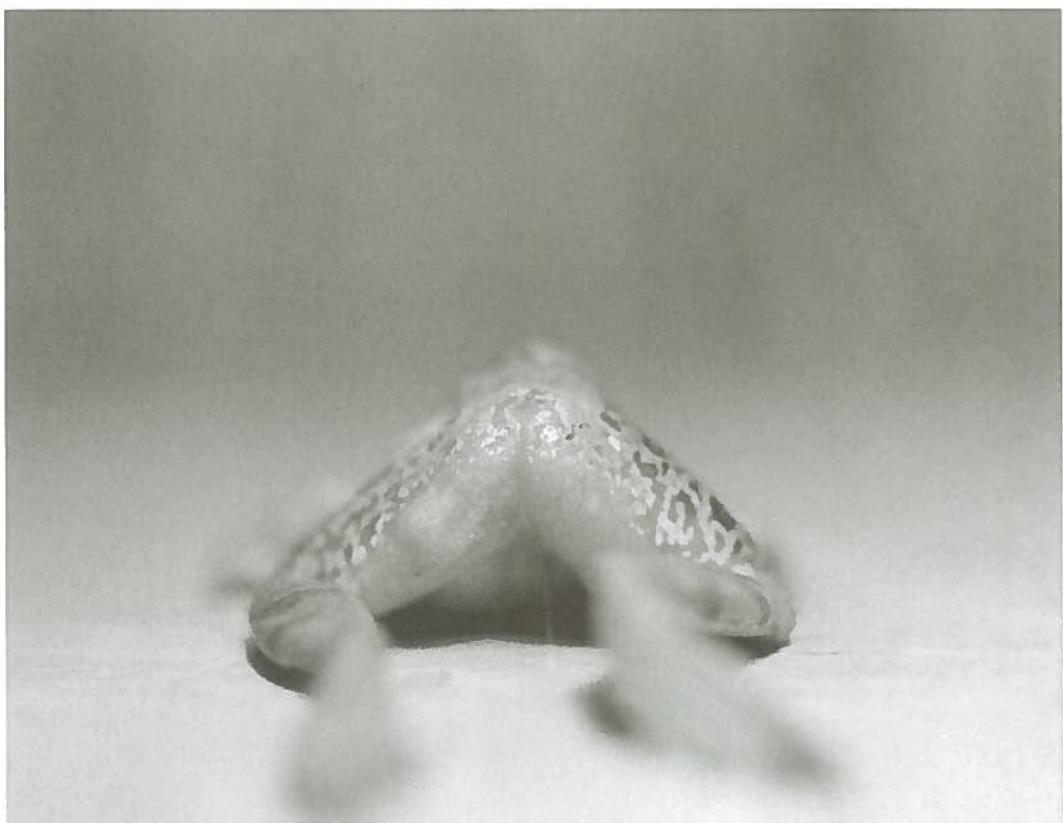
Eyes Wide Shut

pro M.P.

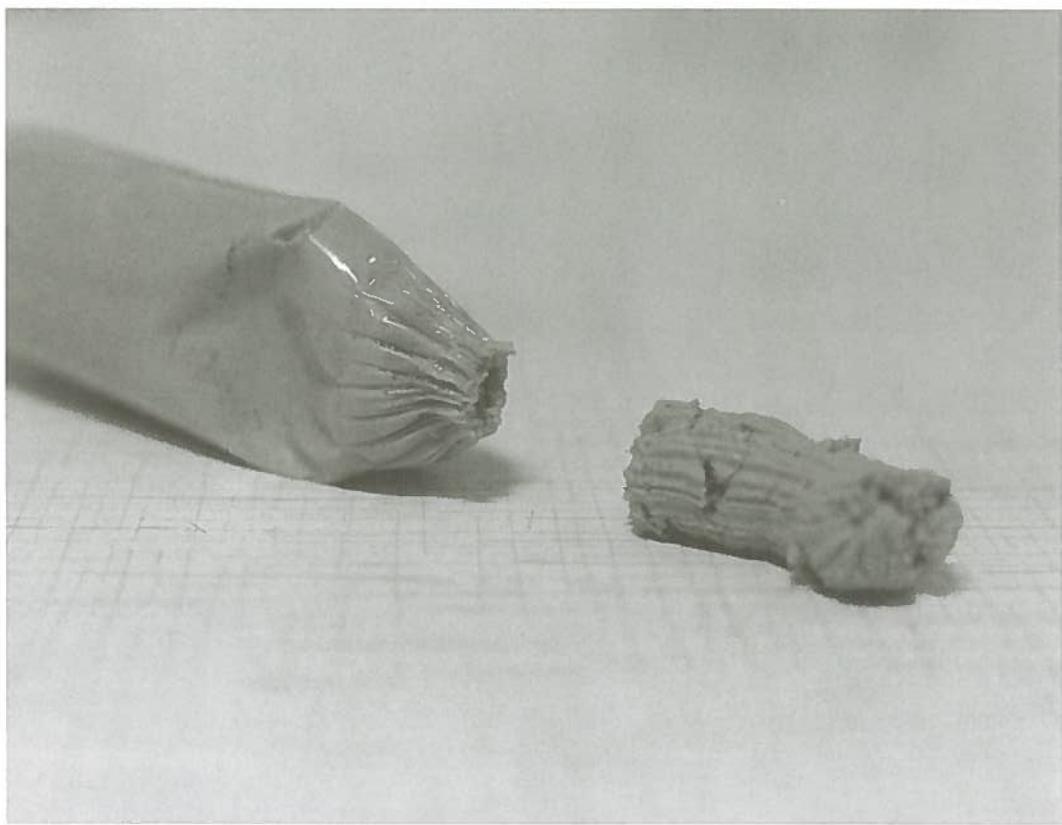
v přítmí
u pramene
místní vlci
laně obrýlené
automatické
doušky z plastu
mezi nimi němá
úsečka času co se
temní jinou vůní
kávou praženou
v pohledu
mletou noži jeho
očí a ona uléhá do těch
rozmetaných zrnek na
hnědavém snímku oko
divocha oko světce
konec expozice

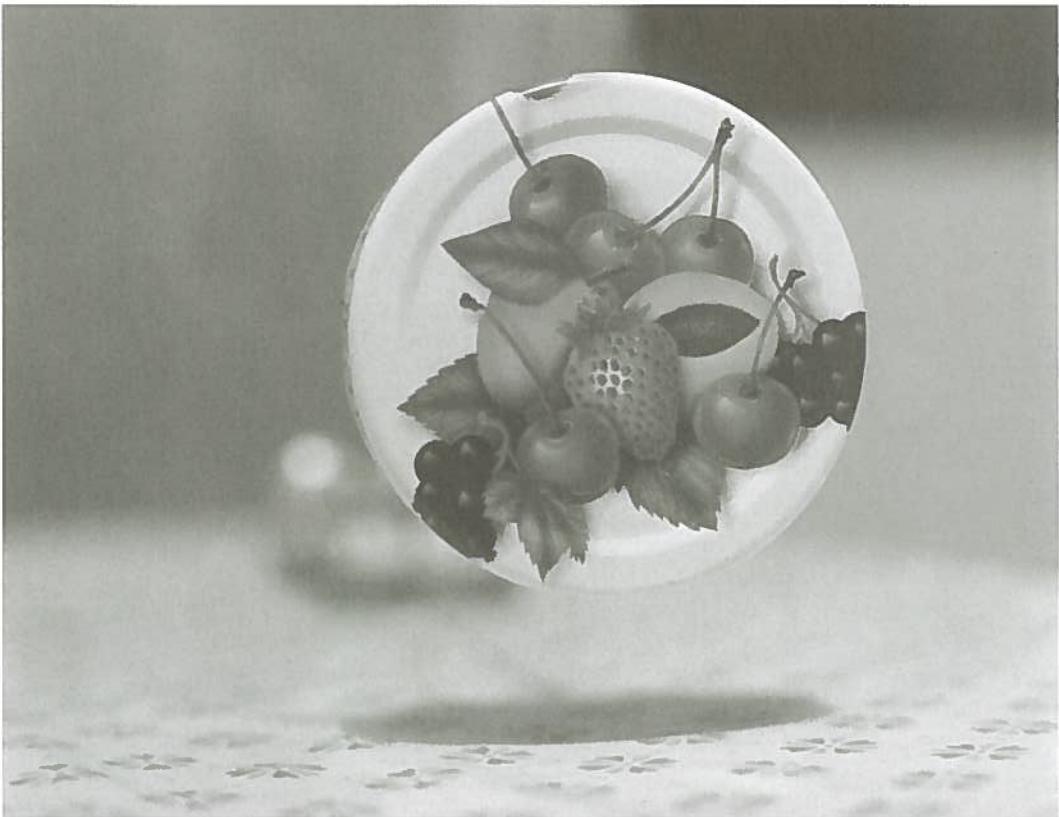
(18. 1. 2005)

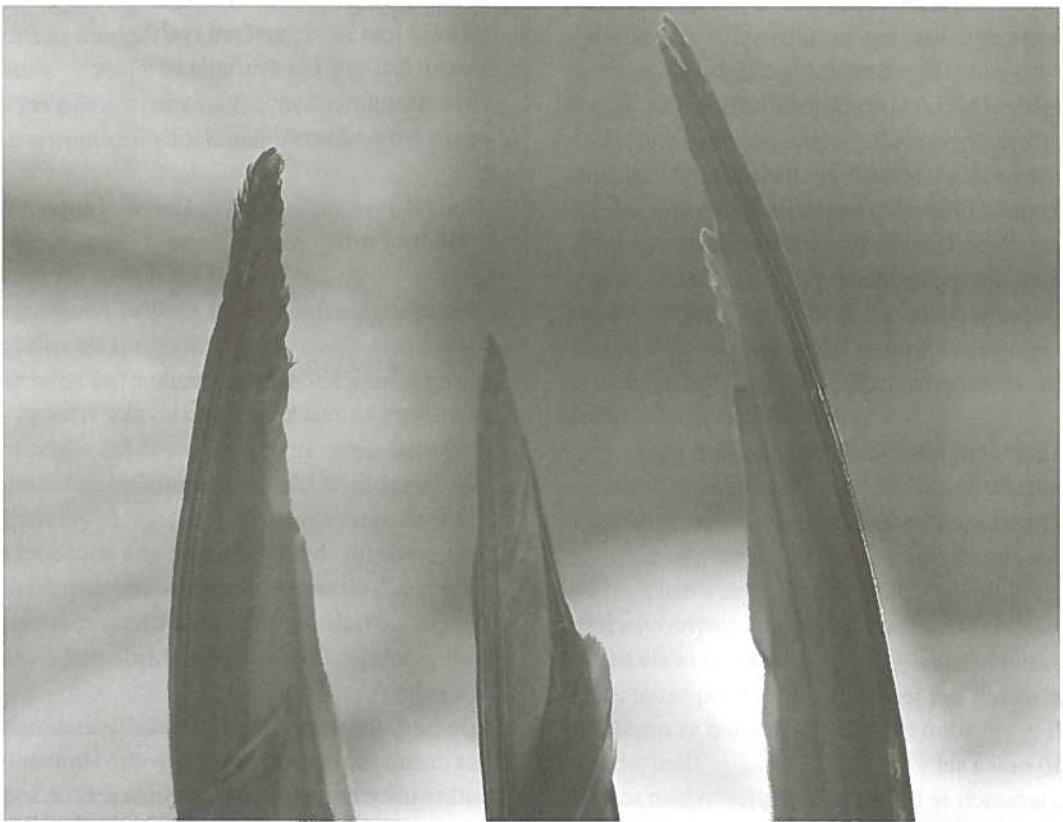
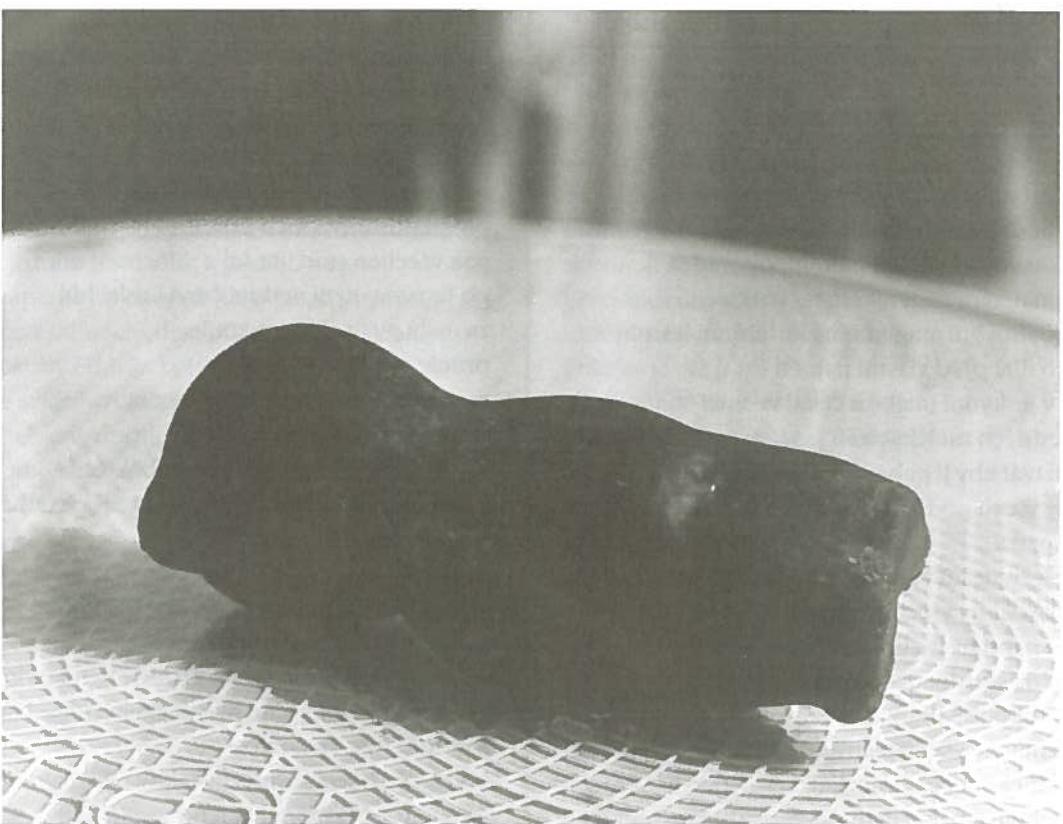

Jan Štolba

Zmizel

nejdřív se brodil poli
 a všechny lidské věty mu táhly hlavou
 pak prožil osudy všech lidí pěkné popořadě
 byl SS důstojníkem nádeníkem na statku
 stopařem naftovým magnátem zkušebním letcem
 umíral jako dítě před vlastní pamětí
 choulil se v jeskynní malbě a čekal ve tmě
 v nepřehledných zatačkách
 na jedinou tvář aby jí pak nechal prokmitnout
 momentky všech podob tou první počínaje
 postupně padal
 zrněním všech dešťů vyluštيل
 všechny hlavolamy všechna slova
 vyslovená i napsaná vyslovoval i psal
 donekonečna se odnaučoval všem zlozvykům
 gesty jeho rukou se draly nervy stromů
 důsledně zmítané vsemi nahromaděnými vichry
 skrčenci donekonečna drnčeli
 jeden v druhém a pak najednou
 jako když utne: bezvětří
 nad prázdnou plání všechny pohyby
 všech křídel i osudy všech ryb
 a všechny vlny u břehů i na volném moři
 mu naráz přerazily vaz
 postupně proúpěl všechna všechna bití a mučení
 skřípání větví slyšel i vydal (bolí nebolí)
 hrčení kamenů pod jazyky přehrál byl všemi
 výjimkami ze všech pravidel
 nakoupil úplně všechno a pak to rychle vyhodil
 postupně se upínal ke všem obzorům
 i se od nich odvracel nechtěl
 být sám
 a pak dlouho mlčky obdělával všechny samoty
 snědl a vypil vše co člověk
 snědl a vypil od začátku všeho
 a pak zas všechno zpátky dálil
 sral potil chcal borec Uroboros
 se znova probil všemi souložemi
 veškerou lásku oplakal
 dotkl se těl všech dér jezer a řek
 i vyschlých
 pak dlouho oral a sel
 vysoko na terasách se brodil rýžovišti

sklízel neviditelnou úrodu námel
 hořel jako by sčítal
 od začátku všechna zrna zas po jednom
 od prvního pohyblivého
 až k poslednímu zplanělému
 stíral si s čela pot všech lidí i koní
 prožil porážky všech prasat
 pak všechn stud jím šel
 po hmatu v pytlí nedonošená lidská hůl
 za malý pyj malá prsa zradu
 přítele za utýrané tělo
 a v závěsu všechna lidská slepota
 slepota fízlů a slepota bláznů
 i slepota zvířat červů hmyzu a bakterií
 zadupaná v křovích a v nejmizernějších dolících
 se mu valila očima
 jako embryo
 svinuté do půlměsíce postupně odříkal
 celou pozemskou jámu
 od skály k ohni roky šťastně říčel
 i se prošptával všemi hlasy míň je víc
 a potom roky beze slov
 kryl životy všech němých co kdy byli
 s nedokončeným nákladem
 se svalil u cesty v poledne hrob
 na kraji lesa bez označení rychle
 zarostl hůl vyschla a ztratila se v lese
 zmizel a nikdo
 se o něm nedozvěděl

Herna herna

Herna herna tabasco výher pálivý neon naproti přes
 ulici
 chce proskočit ti do paměti ale ty už miluješjinou
 plánovací komisi žlutá okna kostky vrženy
 vyplouváme
 někdo vybíhá z kšeftu přecpaného hořícími
 kabelkami
 a na poslední chvíli vydechně až v sousední sluji
 plné zhaslých trezorů vyplouváme dny duní
 jako vlhké bubny na druhém břehu rozsvícená herná
 herná domy bárky potemnělé bok na bok zdrhlé
 k sobě
 kde jsem to včera v noci byl a už je zase večer
 zas domů jdu do šedi kladívkového stmívání
 rutina ulice bez mrtvých drobná zaržání

projíždějících aut tálle skučící tramvaj brzdí
modlí se před očima všech dodělává plná
dvojsmyslných

figurín kolem drnčí kroky ale já miluji už jiné nežtem
zatržené programy sutin lodní kýly obydlené
váhavými

stíny v půli chodníku poslední vrasčitá křeč vydloubly
drn buben je toho ještě tolik k dodělání resty
se kupí stoupáme ne naopak klesáme uprostřed
hovoru docela mimochodem dozní siréna všichni
se vracejí jakoby odevšad přitom bez výjimky
do jednoho svítícího osudí herna herna ohambí
čím víc světel se vynořuje tím bezedněji se stmívá
za domy potopená hlava nic neví nebe dětská nítěnka
za obzor složitě rozprsknutá odposlechy blinkry
a bonsai

před bílým skokanským můstekem dláždění zazvonil
dekl

je to ještě horší pane padáme přiznání
rozžatého přízemí možná až příměří kam ruka
odsud už nedosáhne snad zrcadlo plné fialové šedi
pěna

u huby chodníkem vyceněná opuštěná vysoká hra
držkopád do výhně herny pod ztraceným klidem
kladivem

večera přijde čas hledání a čas ztracení čas
roztrhování a

čas sešívání čas pláče a čas smíchu čas rozmitání
kamení a čas shromažďování kamení čas prvních
sázeck

a čas kdy už jen překyselená světla dál bublavě blikají
a hra nenávratně skončila navhlé bubny duní
v průčeli smrkání bum bum život či jiná rána
na buben opočlověk ve stínu neonu herna herna kád
vycinaných slov na slovo skoupý přežraný přístav
skřípění zádí nejsoucí samum třeštící bez plachet
bingo

přijde čas zrcadel a čas zbavený zrcadlení čas bubnů
bláznění a čas jediného činelu k nohám ti hanebně
žuchlého obrovský pták namol tlukoucí křídly
uvnitř herny

aspoň na chvíli hlavu složit v kobce bezvětrí
na dně moře

dřív než se do sebe zatnou tři svítící třešinky čas
přiznání

herních kamínků do trojic zaseklých citrónků dřív
než se

setmí dřív než se než se setmí

Podzimní scherzo (Invalidovna – Libeň)

Listí neodcházej
nebude proc se vracet
stará přátelství stárnu
baobab nebyl pokácer není co
listím vlhce znervoznělý asfalt znerovnělý
soumrak šedý rovnoramenný
jícen znovunalezený
vlak píská v dálce
i blízko těsně u zdi
a kam ti lidé jdou
s posvátně převrženým dárkem
v křehce vztažených pažích
snažit se neupadnout zažít
vše se snažit
tak listí neodcházej listí mám
lomcovat dveřmi zavřenými
není kam odejít lomcovat
zevnitř spolu se všem a venku pak zbýt
sám

jak listí lidský obelisk
mé listí oči neotvírej
za rohem náhle vztyčí se
předvečer hebkých sítí předvečer
sodíkových valů okolo stadionů
nedej se listí už neodcházím domů
už tady nejsem doma domov
sítí domov sirén odeznělých domov
siluet na obřích zdech v dešti domov
sítí i domov matná nedohmatná ryba domovská
mlha tajemství mlhy rozzářené rovnou
uprostřed stárnoucího pokoje
konec parčíku dřevěné hrušky hotelový rozhodčí
ulici za ulicí rozdávat rány
šťastně oči mhouřit vstříc růžovým tlapám stěn
jen tak si boční uličkou dlouze
vycouvávat z dlaně do budoucnosti potkat
se s neviditelným vyhledat
zmizelého oslovit něměho konečně pochopit
dávného nepřítele
odehnat listí a zbýt tu sám

před zavřenými dveřmi
otevřít všem co přijdou
ověřit tento podzim věřit
zmlklému za babku odprodat se nebi
nesedej listí
na zem nesednej příměří

pod přiopilým svahem
 své oči nezavří –
 Plynojem vycíděná koule za tebe nabídnutá mlze
 jsi list a pak už ani to ne
 jen dech dřív strom dřív celý
 svět zvuk střetu lodní přídě v němého proměněný
 pomínutý jak podzim ulici za ulicí
 den
 tvůj výdech pod nebesy
 čtvrt na šest vlastní rukou
 v poryvech domů šátrej
 utkat se s vepřovým ukazováčkem na skle
 rvát se za mizejícím růžovolidským světlem
 se sebou skoncovat na prahu zbořeníště
 znervózněl nocovat pod posledním
 pešunkem provaleným do cizí kuchyně
 močit na křehký fialový nápis
 odepsat směsný odpad v mlze peskovat
 komín anděl válečný navrátilec strážný
 tak vratce pozorný ve vysoptělému kotli za domy
 ulice nejsou
 ulice třetí dějství polních lazaretů
 předehra do tmy zas rychle vyhozená výhra
 opít se vizí cesty až za obzor
 za obzor drnčí už jen devatenáctka
 přibližná konečná a na zdi nápis *Svět*
 stejně jak *Anděl* zde pouze
 hokynářské jméno
 opít se představou všech dalších průzračných
 vteřin daleko od dnů si nasadit
 barbarskou masku něhy
 dojít až k ústí a tam v nejužším místě
 daleko od všeho co nejtěsněji minout
 nejkřehčí
 lidský
 sen

Petr Motýl

Lepidlo

cesta svinutá na dně údolí:
 šedá bavinka v zelené zástěře
 prst na akordeonu na dudách
 z kůže zaživa staženého kozla
 prach stoupá od pat na ostrově
 s kořeny trávy vyrabovanými povodní
 přízraky minulosti ožívají: tučný obličej
 hokejová čepice schody na sídlišti
 v městečku schouleném pod lesy
 až na kraji světa za konečnou vlaku
 za Odrou prach od pat lodičky
 Karlův most písnička z Galicie
 halekaná vrchům přes hřbety mikrofon
 pánska zakrývající břeh prst na akordeonu
 na kusu žebra vlomeného pod svah
 pod leukoplast na ráně pod plátnem stanu
 s okny spuštěnými na Východ
 silnice na návsi: ohnutá trubka
 pokrytá rzí: prasklé tělo nový začátek

Kostelec

poštovní schránka
 sníh
 borovice v parku
 číšník nakrmí kamna
 vlčí tlamy vykouknou z koutů
 a mlsný sloup hladové noci
 se nakloní nad potok

Dřevoryt

klinkání kladiva
 v břízách u rybníka
 rozpálený asfalt
 ospalé odkvétající hlohy
 prstem po hladině knížky
 v které muží bez hlav
 hrají v kostky s kostlivci
 a zápach lidské krve
 se přelévá přes zeď spánku

Leklá ryba

kachlík vyloupnutý z dlažby
 jako rozpůlené svraskalé slunce z ořechu
 vlasy příkrývají smích
 malba klenbu
 prchavé kresby slov
 v ojnici mlhy v její lokomotivě
 která vyplouvá z lesa
 a rachotí řezem oka:
 popelavým jako mokrá záclona

Stříbrná ruka

chodba přepažuje mapu
 tma červená nit vlhké zdi
 sláma pod nohami
 a pod trámem ven do krajiny
 ozářené loučemi bouře
 ptáci příšpendlení na drátech
 hluší a s vypíchanýma očima

Květen

zvonek u přejezdu zazvoní na jaro
 svíce kaštanů připálí cigaretu
 a tma se vylije na zahrádku
 jako paprsky vody z růžice
 růžové lístky sakury a světlo z lampy na křížovatce
 padají do mokrých vlasů

Váza s květinami před třepotající se záclonou

ne tohle jsem nikdy nedělala
 ne?
 zavři oči a pak mi řekni
 už?
 a slunce se proužkem nalepí na věž
 kamenná křídla tlesknou
 a vznesou se nad vodu obarvenou pilinami
 červenými odřezky z oponky přetažené přes tvář
 zlatý kříž přes sklo v předsíni kostela
 přes obrys
 a na štuku domu jako na stránce vyříznuté z knihy
 ne co si o mně myslíš

ted?

světcův úl chrání zvuk toho hlasu
 mušli která přelévá moře
 pod svahy které pokládají zlatý přeliv do korun javorů
 a katalp a lip praskliny v bucích otevírají den
 sládnoucí hrušku na zubech
 ani mě nenapadne!
 ne?
 protože chci a dospod tě kousnu mlč
 tak brzy?
 v kuchyni pláče dítě
 anebo ty?
 anebo lež není jako smrt jen jako milosrdná nemoc
 rakovina žaludku
 a obvaz na ni minuty které odplývají
 v kalném světle cezeném přes břečtan
 jenž zarůstá touhu přes mech na jeho kořenech
 u zdi z puklin omítky čerstvá a mokrá prst
 černá a mokrá
 v kuchyni pláče dítě
 neslyšíš?
 ještě dřív než vejde
 už má rozskrábáný stín
 ne muž jen obrys s prolomenou linkou
 s vrátky tuše pod kostí
 zpod kopce u Radlic ještě výš
 z krve Dívčího Hradu zasychající v bezinkách
 a lapající po motouzu draka z papírku
 blankou na oku převrácenou dovnitř
 kroup
 věnec stočený z jalovce skleník
 cedulka na vratech hřbitůvku ve stráni
 svist draka z papírku: modrá modrá červená
 tak takový je letos podzim
 spíš?
 tam kde myslíš ne

Pod návsí

sukně je květina noci
 nedopalky rosa na jejích barvách
 houkání sýčka: automobilu
 kluci na hřbetě zdi
 tuší obkreslení pod lampou

Olga Fjodorovna Afonasjevová

Historie mého života

Doma nás bylo sedm dětí. Už od sedmi let jsem musela hlídat mladší sourozence, zatímco ostatní byli na poli nebo v lese. Práce bylo hodně: vozit hnůj na zahradu, řezat a štípat dřevo a tak dál. Tatínek hlídal, aby nikt nejedl víc, než si odpracoval. U stolu každému krájel chleba podle normy. Maminka nemohla utajit při pečení ani kousek. Zapisoval si vydanou mouku a nahlízel do pece, kolik dala bochníků. Lepší byly brambory nebo dýně s pšeničnou kaší, která se na ně dala přitlačit, mlíčko jsme pili jenom sbírané. O nedělích máma pekla pirohy s náplní – bramborou, dýní, jablíčky v zimě sušenými a v létě čerstvými. Měli jsme sad, na který tatínek koupil hektar lesa. Zasadili jsme jabloně, višně a švestky. Prošly roky a sad začal rodit. Tak se nám ulevilo, s ovocem se nás život zlepšil. Naše štěstí netrvalo dlouho – přišel dvacátý devátý rok a sad nám vzali do kolchozu, zaškatulkovali nás mezi boháče. Sad měl tehdy jenom patnáct let. Na podzim zabavili dva koně, kteří přes zimu v kolchozu pošli.

Nastaly zlé časy a tatínek se rozhodl zkusit štěstí v Kujbyševě, kde žila jeho sestra. Chtěl tam najít práci, aby děti dostaly příděl na zaopatření rodinných příslušníků. V kolchoze hrozil hlad. Měli jsme stelnou krávu a těšili se na mlíčko, ale nedopadlo to dobře: když se předseda kolchozu dozvěděl o tátově odjezdu, krávu nám sebral a vyhodil nás z domu.

Sestra Jefimija tatínka přivítala lhostejně, ale ne nepřáelsky. S hořkostí jí popsal svoje postavení. Tři roky jsme v komuně pracovali, a ne špatně. Úrody bylo dost pro nás i pro stát. Teď nám všechno vzali, lidé hladovějí a utíkají, kam se dá. Sestra poslouchala se slzami v očích. Pak hosta nakrmila a řekla: „Bratře Fedo, je mi velice líto tebe a tvojí rodiny. Jsi jediný pracovník na sedm dětí. Katušu jste provdali, synek odjel a brzo ho odvedou na vojnu, Oleňka má 15 let a druzí ještě míň. Poslouchej, co ti chci poradit. Vidíš – žiju se synem Valjou, má devět let. Máme dobré bydlení, stačí nám. Dám vám svoje místo u Volhy. Blízko bydlí moji starší synové, jsou už ženatí a mají svoje domy. Chtěla jsem se přestěhat blíž k nim, sehnala jsem si už místo a materiál. Jenom ruce jsou potřeba. Vezmi si ho, do zimy uděláš zemlanku a přivezeš rodinu. U nás na Volze se žije líp, bratříčku: můžeš chytat ryby a na jaře,

když jsou povodně, sbírat dřevo. Hodně lidí začínalo v zemlankách a dneska už mají svůj dům i dobyteček.“

„Opravdu mi dovoliš, abychom tu s rodinou bydleli?“

„Mám přes 60 roků a brzo umru, ale ty s rodinou si potřebujete zařídit život. Když umru, vzpomeneš si na mou hříšnou duši a Pán mě zachrání od věčného pekla. A dokud budu žít, dás mi na zimu dřeva a opravíš v domě, co bude potřeba.“

Tatínek se sestře poklonil až po zem a zavzlykal vděčností. Šli se podávat na místo, kde měla stát zemlanka. Místečko bylo pěkné, hned vedle řeky. Sousedí měli hodně sena, dřeva, a té drůbež! Večer zašli k synům Fimy. Žili na stejném břehu a hned souhlasili, že strýček bude žít tady. Tatínek nemohl spát od radosti a plánů.

Nocoval u sestřina syna Vítě, vedle budoucí stavby. Když vstal, Vítova žena mu dala najíst a hned začal rýt zemlanku, 6 krát 6 metrů a metr hluboko. Měl hodně práce – musel odstranit 36 kubíků zeminy. Vzpomněl si na syna Aljošu, ale ten odjel do školy, aby se sám protloukal. Co dělat – jsem živitel a rodina není povinná zemřít – řekl si táta a pustil se do díla. Ryl bez přestání půl měsíce, aby mohl co nejdřív začít s tesařinou. Když si někdy sedl k odpočinku, díval se na krasavici Volhu a snil o tom, jak tu bude žít s rodinou. Kolik se v řece mrská ryb, to bude bezstarostný život!

Když skončil s rytím, začal dělat srub. Trvalo to dva týdny. Potom spolu se synovci postavil střechu. Ochotně mu pomáhali s tím, co by sám nezvládl – vazbu, věnce a podobně. Pokryl střechu, ale domů pořád ještě nepsal. Rozhodl se rodinu překvapit, až ji přiveze na nové místo. Také si chtěl najít práci dřív, než se ostatní přistěhují.

S těmito myšlenkami položil podlahu a udělal rámy. Všechno zvládl, jak má být. Pro lidi nikdy nestolařil, ale kvůli rodině se to musel naučit. Zasklil okna a přidělal okenice proti volžským větrům. Ještě do zimy postavil pec, nadělal palandy na spaní a vyrobil, jak to šlo, stůl a lavice. Vtom mu došel dopis od mámy: „Kolchoz nás okradl, zásoba jídla došla.“

Tatínek počítal s tím, že prodá krávu s telátkem a budeme mít peníze na stěhování. Musel se okamžitě vrátit, měl taktak na cestu. Když přijel na zastávku Bezdvodovka, i když padal únavou, uběhl a ušel bez přestávky deset kilometrů do Velké Borly. Šel a plakal, modlil se k Bohu. Nebyla naděje na žádnou pomoc, a osmé dítě bylo na cestě, maminka měla těsně před porodem.

Tatínek se vrátil v noci, když všichni spali. Mluvil šep-

tem, já jediná jsem slyšela jeho vyprávění. Trvalo to hodinu nebo dvě, maminka mezičím tiše plakala. Ne vzteky na otce, ale kvůli tomu, jak se rozhodl vyřešit osud naší rodiny.

Za dva tři dny matky vzbudila otce brzo ráno. S utajovaným pláčem se pomodlili. Potom tatínek vzbudil tři starší děvčátky. Už jsem nespala, jenom potichu ležela. Maminka k nám nešla blízko, aby skryla svůj smutek, mlčky chystala snídani. Tatínek tiše plakal, i když si zakrýval tvář. Po snídani jsme vstaly: já, Mořka a nejmladší z nás tři Polja. Posadili jsme ji na sáňky – byla mrázáček – a vezly. Táta šel za námi. Šly jsme mlčky, jak ovečky na porážku, bály se zeptat, kam nás vede přísný otec, i když byl po přjezdu z Kujbyševa neobyčejně smířlivý. Foukal přízemní vítr a třásly jsme se zimou i strachem z neznámého. Přišly jsme do vesnice, vešly do domu – a tam nás radostně vítají naši dobrí známí, Kivajevovi z Nižní Koky. Vždycky nám pomáhali v sadu a rodiče si jich velmi vážili. Ukázalo se, že hned druhý den po příjezdu se šel tatínek poradit ke Kivajevovým, kde mu dali několik pecnů skvělého, voňavého žitného chleba, který jsme jedli, než jsme odešly do Koky. Hospodyně s hospodářem nás dívky hned poslali ohřát na pec. Zaraďovaly jsme se, jako bychom přišly domů. Za hodinu se paní ptá: „Dobре jste se ohřály, děvčata?“ My na to: „Dobře,“ a skutečně, ruská pec byla jak žhavý plát, i když jsme ležely na vysokém. Potom hospodyně prostřela: kulatý bochník čistě žitného chleba, šči, pečené Brambory, kaše. Nacpaly jsme jak o velikém svátku. Po obědě se nás domácí zeptala: „Budete mě ve všem poslouchat, jestli vás tu nechám na zimu a budu krmit?“ S radostí jsme odpověděly: „Budeme, příkaž nám, co chceš.“ „Tak se seberte a otec vám všechno ukáže. Budete chodit po světě a prosit chleba, pro Krista milosrdného. V naší vesnici jsou tři ulice. Chodte po domech a proste u prahu almužnu. Až všechno projdete – domů na oběd. Co vám Bůh podá, je pro vaši matku s dětmi a vás nakrmím vlastním chlebem.“

Vyšly jsme na svoji službu velmi smutné, ale připravené na všechno. Táta nás dovezl na konec třetí ulice a řekl: „Touto půjde Olja (byla jsem nejposlušnější a šla v čele), tudy Mořka a třetí Polja.“ Rychle jsme vyplnily otcův příkaz, ale kdo by tušil, co se dělo uvnitř – a hlavně co cítil otec, který nebyl zvyklý prosit, ale naopak všem dávat? Táta plakal tichým ženským hlasem, ale my jsme ho slyšely. Vykročila jsem, celá se zalykající hořem. Tatínek stál nedaleko, ale ve vánici ho bylo sotva vidět. Stál, aby mně jeho přítomnost pomohla.

Nakonec jsem se rozhodla, stoupala na práh a poprosila. Odmítl, a bylo mi ještě víc smutno. Vyšla jsem z domu, otec stál stranou. Do druhého domu, ale ani tam nic nedali. Já – dál, a tak do konce. Všechno všudy tři drobivé kousky. Proč nedávají? Protože nejenom v naší Borle, ale celých sedm verst okolo není chleba!

Sešly jsme se a podívaly, kdo kolik nasbíral. Moti dali šest kousků, Polje 10 a mně nejmíň. „Jsi velká,“ říkají, „musíš pracovat.“ Mořka je menší než já a Polja navíc chromá, chodí o dvou hůlkách, víc ji litují. Je mi smutno, ale co nadělá! Když jsme se vrátily, tatínek dal chleba do zvláštního váčku a hospodyně ho odnesla na seník.

„Tak, děvčátko, zítra budete pracovat stejně, jenom si vyměňte ulice, aby vám líp dávali.“

Na druhý den se nám vstupovalo do dveří snadněji. Tak prošel druhý den, a když jsme se třetí den vrátily, vidíme, že otec odešel. Bylo nám bez něho smutno, ale časem jsme si zvykly. Byla to pro nás normální práce a někdy bylo i veselo. Byly jsme parta rodných sester a tímto jsme se ještě víc sbližily. Naše domácí řekla vesničanům o našem neštěstí a ti s námi začali cítit. Vyprávěla o našich rodičích, o jejich pracovitosti a o tom, jak sami pomáhali chudým, a jak Stalinův příkaz přinesl utrpení mnoha čestným lidem. Po tomto vysvětlení jsme si vyprosily víc. Tak jsme prožily zimu do velkého půstu. Pak přijel táta s celou rodinou a začal pracovat v kokinském kolchozu jako zahradník. Dostali jsme byt a přiděl 700 gramů chleba. Do podzimu jsme pracovali v pařeništi, od příštího roku nám dali 200 gramů pšenice na trudoden. Namleli jsme mouku z jedlých trav a doufali, že když nám kolchoz přidá trochu chleba, nějak přežijeme. Ale úroda byla špatná, tak pustili kolchozníky do všech čtyř stran, ať se živí, jak umějí.

Tehdy si táta vzpomněl na zemljanku, kterou stavěl u sestry v Kujbyševě. Přijel tam a vidí, že v zemljance žije Fima. Prodala svůj byt a přepsala dům na sebe. Tatínek zůstal nad tou zradou, jako by do něho uhodil hrom. Sestra mu odpověděla, že na to měl myslet dřív, teď už je pozdě, a ona za to nemůže. Tatínek jel zklatmaně domů a na nádraží uviděl oznámení, že najímají dělníky na stavbu ocelového mostu v Saratově. Zrovna se nechal zapsat, všechny dokumenty měl u sebe, protože chtěl v Kujbyševě hledat práci.

Měli jsme týden, abychom se připravili na cestu. Část věcí jsme prodali, zbytek maminka vyčistila a zabalila. Navařila na cestu Brambory, tykve a řepu, napékla placky. Z kolchozu zapřáhli koně a odvezli nás

na stanici. Tam jsme čekali den a noc. Nádraží bylo plné lidí najatých z Borly a okolí. Vlak byl narvaný po střechu, ale za takových podmínek to nikomu nevadilo. Každý seděl na svých zavazadlech a radoval se.

V Penze jsme čekali na přípoj další den, ale tam už se nebylo kam postavit. Jedli jsme vařenou dýni, řepu a brambory, kterých máma nachystala čtyři litinové kýble, a placky z trávy. A to bylo ještě dobré, mnozí na nádraží nám záviděli. Tatínek pořád něco organizoval: kdo půjde na záchod, kdo dostane vodu, kdo je na řadě se spánkem. Hrozně se mi chtělo spát, ale nebylo kde. Našla jsem si kapku místa, stočila se do klubíčka, ale vyhnali mě: mysleli, že jsem zlodějka, tehdy bylo všude plno darebáků. Tak jsme jeli beze spánku přímo do Saratova. Jednou vlak zastavil, aby lidi mohli na záchod: jelo se v nákladních vagónech. Táta nás vysadil na násep a všechni utíkali dolů. Ale já jsem nemohla, styděla jsem se před tolika lidmi. V Penze se na záchod taky nedalo, protože tam seděli a spali lidi, které nepustili na nádraží. V bříše to řezalo, ale – sláva Bohu – šťastně jsme dorazili. Přímo z vlaku nás poslali do lázně. Pěkně jsme se ohřáli a tatínek zatím obstaral bydlení. Z lázní jsme převezli na koni věci do ubytovny. Zatímco jsme se myli, vydězinifikovali nám postel.

Otec nás odvezl na barák, který už zařídil nábytkem, a potom šel také na dezinfekci. Dva dny jsme odpočívali a chodili do jídelny pro rodinné příslušníky. Dostávali jsme 400 gramů chleba na osobu. Dětský oběd jsme hned snědli: táta s mámou polévku nebo šči a my krupicovou kaši. Večer jsme jedli chléb.

Pak jsme já, maminka a tatínek šli do práce: my s mámou do brigády na zemní práce a tatínek tesařil na mostě.

Za týden mně jako neplnoletou poslali domů – práce byla nad moje síly, a maminku přeložili do strážní budky. Skoro pořád jsem byla s ní – na baráku bych se nudila a máma se sama bála. Do jara mi dávali dětský příděl. Tatínek se mě snažil dostat na jinou práci, ale komise nedovolila: příliš mladá a slabá na srdce.

Za dva nebo tři měsíce přijel Aljoša a stal se prodačem chleba. Do té doby jsme měli pořád hlad, protože výplatu dávali malou a příděl nám nemohl stačit. Aljoša se seznámil se ženou, která rozdělovala lístky na chleba a vydával nám dopoledne ohromný bochník žitného chleba a odpoledne sedmikilový bochník pšeničného. Nežil s námi na ubytovně, ale u té ženy. Do jeho příjezdu nám bylo zle. Vyměňovali jsme lepší kousky oblečení za chleba. Mořa prodávala na bazaru dřevo

a do tmy stála v obchodě na chleba, aby přivezla k večeři nanejvýš kilogram. Rodiče padali hladý. Aljoša nás zachránil!

Přišlo jaro a bylo nám líp. Zvykli jsme si na lidí a rodiče zvládli práci. Hned jak roztál sníh, tatínek nás s Motou poslal pracovat do sadu ve vesnici Bagajevce, asi pět kilometrů od Saratova. Do té doby jsme jenom nádeničily bez nároku na stravování, kdežto v sadech niko nešel do práce bez jídla. Vedení bylo velice dobré, každému dávali práci podle sily. Kopaly jsme motykou a práce nám šla od ruky. Jídlo chystal přímo v sadech, vařili polévku a kaši s máslem, chleba bylo taky dost. Jenom jedna nepříjemnost byla, že jsme přišly do práce hodně slabé a místní komáři nás nakazili malárií. Ale bez ohledu na to jsme zesílily a pracovaly jsme stejně dobře, jako dospělí. Vedení nás chválilo, naši vrstevníci nás za to nenáviděli a vysmívali se nám. To nám za tu pochvalu nestálo, ale když jsme si hleděly svého a nežalovaly na naše trapiče, nechali nás být a nakonec jsme se sprátili.

Náš spokojený život skončil, když maminka onemocněla a měla čím dál horší záchvaty malárie. Na podzim nás otec odvolal z práce. Lékaři mu řekli, že maminka by v místním klimatu zemřela. V Saratově se nám líbilo, ale museli jsme odjet.

Sebrali jsme svoje hadříky a vydali se na cestu, ne do rodné Borly, ale do vesnice Rameno, 12 kilometrů od Syzraně a 50 od našeho domova. Žila tam otcova sestra Jevdokija (byli dvojčata) s matkou, naší babičkou – tehdy jí bylo přes sto let. Z Borly se odstěhovaly už dávno.

V Syzrani jsme přespali u další otcovy sestry, která žila ve čtvrti Moldavka, a na druhý den přijeli do Rameňa. Tetička nás přijala dobře a příjemně nás uložila v sednici a kuchyni. Radovali jsme se, že máme teplý koutek. Ale časem se tetka našich malých dětí nabažila a začala je klepat a tlouct po hlavách. Rodiče na to nic a přikazují nám mlčet, zahánějí do kouta, aby po nás nebylo vidu ani slechu.

Uběhl jeden měsíc, druhý, a stará panenka začala bez studu vyvádět. Když přišly nejsilnější mrazy, vpustila do sednice kozu se třemi kůzlaty a zakázala vyvážet po nich hnůj. Místo změnila v chlív – zima, špína, vlhkost. Tatínek se snažil přivést sestru k rozumu, ale ta se ještě víc rozrušila: „Táhněte chcípnout, už mám dost života s vámi a vašimi dětmi.“

Když se to dozvěděli sousedi, chtěli Jevdokiji promluvit do svědomí, ale marně. Otec odjel do Kujbyševa hledat práci. Přes zimu stonal a nikde nepracoval.

Jenom chodil do lesa pro dřevo a pomáhal sestře v hospodářství.

Fima tátu opět nevzala do domu, který postavil. Podářilo se mu ale najít práci s bydlením pro celou rodinu. Napsal sestře, aby vypravila rodinu do Kujbyševa. Všude bylo plno vody a bahna. Jevdokija poslala troje sáňky: dvoje pro nábytek a jedny pro chromou Polju. Jen aby nás co nejdřív měla z krku! Ušli jsme 12 kilometrů tam, kde v takovou dobu neprojde ani kůň. V Syzrani nás Jevdokija hodila k sestře Kseniji a utekla zpátky. Ksenija a její muž Michail Ivanovič nás s láskou přivítali, umyli a usušili. Na druhý den nás vyprovodili na nádraží, koupili jízdenky a posadili do vlaku.

Neposlali jsme telegram, takže jsme tetu Fimu těžko našli. Po částech jsme si k ní přenesli věci, protože jsme nevěděli, kde bydlí tatínek. Nakonec jsme z nádraží vzali nejmenší děti: Polju (byli jí 11 roků), Máňu a Míšu. Fima nám dovolila zanést věci dovnitř, ale nás nepouštěl, stojí u vchodu do zemljanky jak na hlídce. Zatímco s ní maminka mluvila, odvážila jsem se vejít do domu. Bylo tam teplo a útulně. Svlékla jsem se, vlezla na pec a zvu ostatní, aby se přišli ohřát. Ale Valja, Fimin synek, prohlásil: „Mami, nepouštěj je, mají vši, ať si jdou do svého baráku!“ – „Propánakrále, to je nadělení – zavšiví mi chlapečka! Okamžitě běžte za otcem!“ Maminka na to nic neřekla. Tak jsme nechaly děti mokré a prochladlé u zemljanky a v doprovodu Fimy jsme si stěhovaly nábytek a nádobí k tatínkovi.

Ráno nebylo nic k jídlu a tatínek nás poslal prosit milodary po obchodech. Tam už bylo ale žebráků plno a lidi dávali málo. Zpočátku jsme měli velký hlad. Potom nám tata sehnal práci u dobrého zahradníka na předměstí. Dávali nám tam příděl chleba; Polju jsme poslali na operaci s nohou. Byl třicátý pátý rok. Naši velké rodině se žilo ve městě těžko a tatínek si hledal lepší zaměstnání. Nakonec ho vzali do komuny na životní práce. Žilo tam deset rodin ve velké boudě přímo na poli. Jídla bylo, kolik kdo chtěl: chleba, šči, masová nebo rybí polívka, mlíko. Žili jsme tam tři měsíce, uzdravili se a zesílili. Práce byla, pravda, pro mě s Motou těžká, nebyly jsme zvyklé: vázaly jsme tři sta snopů denně, stejně jako dospělí. Ale díky dobré stravě jsme všechno vydržely. Půldruhého měsíce jsme vázaly snoopy a pak jsme je vozily do stohů na velbloudech. Když jedeš tam a zpátky, odpočineš si. Velbloud je velice chytře zvíře – nenechá si naložit ani jeden snop navíc. Pracovat s nimi bylo velice zajímavé.

Pracovali jsme celé léto. Do prvního sněhu bylo pole

vyčištěné a když vyjely traktory obdělávat půdu na příští setí, přestěhovali jsme se do pokoje, který nám přidělili ve vesnici. V zimě jsme odpočívaly a tatínek pracoval jako tesař. Přistěhovala se k nám ještě starší sestra Káťa s manželem a dětmi. Když nastal čas jarních prací, přišel otec s novým plánem. Začal pást krávy a já, jako poslušná dcera, jsem mu pomáhala. Je známá věc, že pást je těžké, zvlášť když nemáte zkušenosti. Pomáhala mně i maminka. Ale pásla jsem jen do poloviny léta, potom jsem musela ležet. Maminka zůstala s tátou, ale dostala zápal plic. Pak jsem se dozvěděla, proč nastala v našem životě taková změna. Chtěli z nás udělat vzornou komunu, aby ukázali, jak se má budovat komunismus. Stát věnoval hodně peněz a rok jsme žili jak v komunismu – každý měl, co potřeboval. Ale když na konci roku dělali vyúčtování, zjistilo se, že nezbylo na výplaty. Všechno projedli a státu dlužili totík, že další tři roky pracovali jenom za stravu. Proto se tatínek rozhodl, že bude výhodnější pást krávy.

Marodila jsem až do zimy, potom přijel Aljoša a odvezl nás do Buzuluku. Tam jsme pracovali v kolchozu až do začátku Vlastenecké války. Když odešli všichni muži na frontu, jmenovali mě starším irigátorem. Měla jsem za úkol udržovat zavlažovací kanály, ve kterých panovaly sysli a ryli do jejich stěn nory. Platili mě za jeden směnu, ale musela jsem dělat dvě, protože nebylo dost lidí. Nebyl čas chodit domů, tak jsem žila na poli a pořád zacpávala díry.

Po válce mě otec poslal pracovat na syzraňský vodovod, který tehdy vedl od ramenských pramenů. Ryli jsme v létě v zimě výkopy pro trubky jak exkavátory. Tři roky jsme chodili do práce 12 kilometrů denně. Jídla bylo málo: na oběd kousek chleba; zimní oblečení bylo chatrné. V jámách bylo velice syrovo. Tak jsem onemocněla a dostala záchravou přímo v práci. Operovali mi zápěstí.

Potom jsem rok pracovala u ochrany, ale ani tam se mi nedařilo – skoro jsem přestala vidět na jedno oko (druhé bylo slepé od narození). Teď už 17 let nepracuju. Bolí mě srdce, žaludek, střeva, hemeroidy, a doktorům je to jedno, jenom říkají: „Už máme plné zuby těch invalidních důchodců!“ A kdo pomáhal budovat socialismus – nebyli to právě takoví, jako já? Mám 54 let a jestli se mi podaří vyléčit, ráda bych si ještě odpočinula.

(Z ruštiny přeložil Jakub Grombiř; krácelo)

Zdeněk Mitáček

Palivec 2K4 ... na okraji nesmíru

mladí básníci dnes
rádi vystavují
šrámky utržené
v nejrůznějších halasech

chápow se věcí
s gustem bezruče
a nevadí jim
že nedohmátnou

znám nazepaměť
holany jejich duší
nerudy jejich šedivých rán

jak dlouho nás
k hostině ducha
zádný nezval?

Čtyřstěn ... výlet

včera jsem mluvil s motýlem
v hospodě jamajka

pili jsme pivo
s vlasy mládí z nymburka

jako by v něm bylo něco naloženo
nebo se rozkládalo

nacházím se teď v brně nejčastěji
v dobré a uzavřené společnosti
čtyř stěn

(14. 11. 2004)

Nuda v Brně ... na okraj pozvánky

Nevím
co je větší nemoc

Stesk nad její
nepřítomností
nebo neustálé sny
o její existenci?

Tyto dvě nemoci se sčítají
Tyto dvě nemoci vedou
vyhlazovací válku s mým mozkem

(8. 11. 2004)

Beverly Hills ... výlety

Na kole jsem sjízděl k Rakovci a pak kolem Mokré hory. Ta cesta byla v létě pokryta příkrovem prachu, jak po ní vozily nákladáky kámen na zábrany vytvářející na místním potůčku několik jezírek se stojatou vodou, experiment místní lesnické univerzity. S podzimem se cesta pokryla vrstvou ujezděné hlíny, která je nádherně měkká a pružná. Připadal jsem si stylově a rád to napíšu, protože si rád připadám stylově ve svých textech. Na kole Author se stříbrným rámem a červenými doplnky, v šedé mikině Reebok, se znakem týmu Tampa Bay Buccaneers na prsou. Tím je rudá pirátská vlajka s lebkou nad zkříženými šavlemi, mezi kterými je položen fotbalový míč. Ten americký, šíšatý. Připadal jsem si jako v Chicagu, kdysi, domácí mi říkala, že její soused přirovnává Soběšice k Beverly Hills. Možná tak nějak Beverly Hills vypadalo v roce 1890 a lidé tam byli šťastní, protože nevěděli nic o prosperitě, která je čekala. Přál bych si nic nevědět o prosperitě, která čeká tato místa, až tady my nebudeme.

Radovan Brenkus

Temný dom

Hlavы на колoch plota,
strašný mramorový štvorec
vôkol kvetov – narodených.
Taká pekná je záhrada.

Namiesto zamurovania dievčat
uväznili sochy hore nohami do mramoru
a vrátili ho najväčšej skale.
V zavalenom údolí
napnuté ruky mrázkov.

V múroch domu mŕtvi
predkovia, odpočítavanie existencie.

Pospiatky v čase
odklícia na semená,
až sa záhrada prezrkadlí
na džbán,
v ktorom sa nič neujme.

Medzitým tráva, zelená neistota,
a na nej nehybné brnenia nemŕtvyh.
Nezáleží na ich veku
práchnivej rakvy.

Vo violinách som vystúpil na skalu,
kriesenie sôch alebo kresanie zlata
pri zemetrasení, pochovaní tanca.
Aká silná viera! Aká márna fikcia!
Ani odtiaľto nevidieť na palube
neurčitého kormidelníka.
Tí, čo predvídajú stroskotancov,
prežúvajú od hladu trávu.
Ešte viac napnutých rúk
nielen bezbranných.

Bezmenní v brneniach
vymodelujú z džbánu hlinu,
základ novej zeme.

Sprvu sa však rozbije,
lebo budú vyháňaní
od plotu k domu,
až záhrada zhavranie.

Takto farboslepo
sa budeme pretíkať nocou,
hlavou až do múrov.

Budú vyháňaní
od domu k plotu,
až kým zatratenci
nezostanú uväznení v dome
a nespoznajú jeho svetlú tmu
za navždy pribuchnutými dverami.

A množenie rúk
je obíjanie svedomia
až na veky viek
práchnivých rakiev.

Róža Domašcyna

Duál není duel

dokud duch dvojnosti
peče páry
dokud mě neseš
když si dech vyrazím
dokud chut tvé kůže
chutná
dokud mé myšlenky
tvou hlavou chodí
dokud chceš
abych si svlékla jen košíku
když mi o to jde
dokud mi koberec rovnáš
úplně dobrovolně

cláš mému dni den pobyt
po mé své hodiny kladeš
když ti úplně dobrovolně
rovnám koberec
a své hodiny kladu
po tvém
než se vydají
na další cestu

(Z lužickosrbskiny přeložil Milan Hrabal)

Martin Vlado

xxx

milujeme sa
milujeme sa rýchlo:

tak prichádza dobrá smrť

naše jazyky
v spleti iných

tvojím sa už dohovorím
a začínam v ňom aj myslieť
zatial' čo ty ma
ešte len prekladáš

so slovníkom alkoholu v ruke
s chybami

xxx

obchody s nábytkom
plné manželských posteli

v rôznom prevedení
vo veselých tónoch
s peknými menami

roky spávam na zemi:
deka molitan
druhá deka plachta vankúš
a deka
na prikrytie

priatelia
ak v oddelení nábytku
nejjakého supermarketu
zbadáte staromládeneckú posteľ
dajte mi vedieť
určite si ju kúpim

hoci v najjednoduchšom prevedení
bezfarebnú
bez akéhokoľvek mena

Petr Pustoryj

Co je nejkrásnější

Nejkrásnější je Ponorka v sobotu dopoledne. Hostů pět a půl, s moudrýma kruhama pod očima nehybně vydejchávaj pátek. Znovuzažhlá *karma*, klid, hoboj přede ambientní melodii zapadlé kultury a alternativci měkce hovoří o štěpování stromů, shrabování zahrad, o svých předcích pálicích tu jemnou, ale silnou kořalku, co po způsobu ptáčka ted' v právě přilétlému jaru na správku degustují. Když po dvou kouscích zvýší hlas v už dovolenkových debatách typu – „Zkusňáke ten sever, Norsko, to je, pičo, fantazie, dole je na piču vedro!“ – zaleknou se toho zvuku, zhlídnu k pákám pípy, za nimiž odpočívají výčepní, a omluvně sosou piva. Ády, dneska vlivný, točí míru, empaticky se ptá na zdraví žen a dětí, Pepa mlčky bere prázdná skla z táků stolu „U slušných“, obrací kštítovku; v přehrávači za hoboj flétna. Akvárium ulice zalité jasem skýtá monotonní podívanou; studentky jely na víkend, tramvaje bloudí. Řekl bys nuda. Ne tak. Dá se říct *nirvána*... Zvoní poledne, zapomenutou plentou proti mrazu několikrát projde Cipís, sem a zase tam, cosi bodře zahaleká. Nezastaví. Až večer. Je to jeho práce. Zvládnutí formy. Naplněný úkol. *Dharma*. Jeho..., naše.

JAKUB GROMBIŘ / Malé velké (nejen) slovenské panoptikum

(Viliam Klimáček: *Desat hier*. Divadelný ústav, Bratislava 2004)

Bratislavský dramatik Viliam Klimáček je tvůrcem všeobecně věštěným (věnuje se rovněž básním, proze, opeře i televizním sitcomům) i mimořádně plodným; vychází už třetí soubor jeho her, na rozdíl od obou předchozích, které obsahovaly sedm kusů, tentokrát čítající hned deset položek. Klimáček je původní profesí kardiochirurg; specifikem našich zeměpisných šířek je těsnutí mnoha lékařů k literatuře, snad proto, že zdejší realitu může kompletně popsat jen člověk, který má intimní zkušenosť s krví a bolestí.

Klimáček každý text uvádí krátkým úvodem, kde vysvěluje svoji inspiraci, autorské vyrovnávání se s tématem i okolnosti uvedení hry. Zjistíme tak třeba nikoli bez závisti, že každé drama piše v průměru týden (jen tak na okraj uvedeme zajímavost, že hry nejsou ve svazku řazeny chronologicky ani podle žánrů). Originální je doslov Karla Krále, který namísto tradičních školometských banalit, zahalených akademickou hanýrkou až za práh srozumitelnosti, přináší jakési osobní asociace a komentáře ke Klimáčkovu textu, které s ním vedou pozoruhodný dialog. Ostatně, český doslov ke slovenské knize, to už je samo o sobě nezvyklé a sympatické (naproti tomu Klimáček vzdal svým inspirátorům z prostředí české kultury svérázný hold v komedii *Láska jest chemie*). Ze závěrečné bibliografie vidíme, že Klimáčkovy hry bývají často otiskovány v časopise Svět a divadlo a několikrát se umístily v soutěži o Cenu Alfréda Radoka. GUNAGU má rozhodně bliže než k tradiční poetice slovenského divadla k českým scénám, akceptujícím trend cool drama. Jsou tu ale rozdíly – počínaje Klimáčkovým důrazem na jazykovou vytříbenost a psychologickou věrohodnost, s čímž si mladí rebelové příliš hlavu nelámou, a konče pohledem na determinovanost lidského individua. Zatímco v módních hrách současnosti nacházíme buď pasivní oběti dysfunkčního společenského rádu anebo jedince od přírody asociální, Klimáček ví, že svůj jedinečný osud si vybíráme sami, jeho hrdinové (nejvýrazněji asi A. P. Čechov coby nepotřebný prorok uprostřed cynické televizní doby ve hře *Čechov - boxer*) nepřestávají usilovat o autentické lidské bytí. Že se jim to skoro nikdy nedáří, je věc jiná.

Klimáček se vyznačuje ryze středoevropskou skepsí vůči ideologiím i samospasitelnosti umění. Ve hře *Eva Tatlin* ironizuje naivní mesiáštví ruské komunistické inteligence, ochotné obětovat pro nedomyšlenou hypotézu životy milionů a nakonec rozmetané výbuchem, který sama pomáhala připravit. Iluzí byla svým způsobem i naše malá demokracie třicátých let, kdy se za sprádání provinčních intrik a zpěvu sentimentálních slágrů tiše schylovalo k celosvětové katastrofě – viz velmi volná adaptace románu Janka Jesenského *Demokrati*. Surrealista Jakub Zarra v *Dáme s kolibrikem* tak dlouho uniká z válečné reality do světa exotických vidin, až jej komplex vlastní výlučnosti zbabí všechn morálních zábran.

Problém lidí neschopných skutečně žít a ukrývajících se do umělých světů existuje ovšem i dnes, kdy ideologii nahradil konzum. Má mnoho podob: ve hře *Slovenský raj* je to omezenost postkomunistických zbohatláků, kteří neumějí peníze slušně vydělat ani slušně utratit (Klimáček sarkasticky podotýká, že zatímco dřívější smetánka hrála tenis, ta dnešní dává přednost golfu, protože se u něj nemusí běhat) a pletou si život s nezávaznou počítáčovou hrou. Libreto opery *Osamelá* přináší aktuální problém lidí, nahrazujících riskantní milostný vztah jeho virtuálními náhražkami. Jinou podobu vyrovnaní s realitou zvolí zaměstnanci zrušené železnice, kteří spojují středověké zbojnické s uctíváním televizních celebrit a Panenky Marie v mrazicím boxu (hra *Je dobré vycítit*). Mondénní společnost stupňuje exotické zážitky až na sám vrchol nudy, zatímco mládež se dokáže ze své průměrnosti vymanit pouze samoučelným násilím (oboje v dramatu *Komiks*). Nejdřív je hra *Hypermarket*, kde se setkáváme s orwelovskou diktaturou v kulisách všeobecné prosperity. Hodí se jí kdokoli: bývalý estébák může šmírovat potenciální zloděje a bývalý hipík v roli drsného manažera vyhazuje prodavačku, která si zapálila marihuanu. Zároveň jsou ale všichni nahraditelní, když se rádu hypermarketu jakkoli vymknou. Je to nové náboženství, relativně mladé (vždyť i textový editor slovo hypermarket podtrhuje jako chybne), o to však nabitéjší energií. Umírající Anna staromilsky recituje do amplionu verše, ale poezii zde už nikdo nepotřebuje, vždyť v tomto ráji hojnosti neexistuje žádné tragédie, k nimž by mohlo umění přinést katarzi. Jen málokdo si láme hlavu s tím, proč zatímco podle statistik obchodního obratu se žije stále lépe a radostněji, stejně tak rostou ukazatele alkoholismu, narkomanie, rozvodů, sebevražd, emigrace.

Slabinou knihy, které se ovšem málokterá společenskokritická sonda dokáže vylhnout, je určitý sklon k polopatismu. Autor si uvědomuje úskalí svého přístupu: „komédia zo súčasnosti musí být o tom, čímž žijeme, ale najlepšie, keby to nebola celkom satira, žiadajú sa v nej zobraziť dnešné medziľudské vztahy, ale nadčasovo popísané, přičom to celé musí být o nás, ale nesmie z toho trčat trápnost přítomnosti (...) Suma sumárum – napísať komédiu zo súčasnosti je samovražda.“ Řečeno konkrétně, Klimáčkova všudypřítomná ironie na adresu mobilů nebo televize je sice pochopitelná, ale přece jen: tyto technické hračičky za zoufale prázdný život postmoderního člověka nejspíš tak úplně nemohou.

Když už jsme u kritických výtek: grafická podoba knihy je velmi prostinká, zejména záběry z představení mají rozměry pasové fotografie, až se nabízí otázka, jestli by to nebylo lepší bez nich. Co se dá dělat, Klimáček je autor příliš upřímný, než aby mohl doufat v hýčkání vyhrazené bestselleristům. To je však snesitelná daň za mimorádnou knihu; doufejme, že se hry Viliama Klimáčka budou na českých scénách objevovat častěji (zatím se to, když vynecháme příležitostné výjezdy samotného souboru GUNAGU, podařilo jen *Hypermarketu* v režii Michala Dočekala – zato přímo na prknech Zlaté kapličky).

MILAN HRABAL / Jako polystyrén na hladině literatury

(Milan Libiger: *Jako polystyrén na hladině Indie, Psi víno - edice Stůl, bez vročení, 64 strany.*)

„Sedl si vedle mne / rybář a soumrak... všichni tři jsme slyšeli / jak dálka plakala“. Milan Libiger a jeho pravotina „jako polystyrén na hladině Indie“. Sbírka básnických náčrtků a skic, záznamů v próze, deníku, díky němuž se čtenář smí podívat pod kůži zemi, kterou jen tak ne-navštíví – Indii. V Libigerovi se sváří praxe novináře s pronikavou obrazností básníka. Kdo má navrch? Někdy jsou to postřehy, při nichž mrazí: „pomaleji a pomaleji / ... jako erekce krápniku“ (s. 8), „much více než myšlenek... / jedna mi vléila / pod hrot / pera / ... rozepsal jsem ji“ (s. 16), jindy záznamy do deníčku, které dostávají jakýsi smysl pouze obklopeny texty sousedními: „Jako fíky na bříze / opice v tisech // ... když pod nimi procházím / vrčí jako psi“ (b. Glenn Morgan, s. 23), „Nahá holčička / na cestě v písku / plave prsa // ... začíná pršet“ (On the road, s. 24). Jistě hledáme-li, dokážeme-li využít napětí mezi slovy, které nelze Libigerovým veršům upřít, nacházíme něco za – třeba náznak zaklínání, třeba jemný tah tajemství. Někde to stačí, jinde méně. Objemnější (na počet slov) druhá část sbírky s podtitulem „zápisky“ přináší skutečně zápisky v próze. Tu a tam probleskne ještě obrazná invence z první části, ale už jen typu „zásłupy jsou žíhané cigaretami“ (s. 34), „mrtvým a starým lidem se spánek také vyhýbá“ (s. 54), ale vzápětí tyto okamžiky střídají prostá sdělení typu „sedím na zemi u zádky a jím“, nebo dokonce chtěné zaumnosti jako: „ve vzduchu visí pospolitosť“, „pišťalka stála několik listů“ atd. V doslovu editor a vydavatel Jaroslav Kovanda chválí autora, že „ve svých textech mordeně nevříská, ani na svět nevystrkuje říš svého Ich...“. Připomíš, že zápisky mohou čtenáři připomenout drobné akvarely, zejména ty, které si krajináři zaznamenávají technikou sépie, „kdy tuš jednoho slova vtéká do druhého slovotvaru...“. V tomto smyslu a také jako „malá pocta couráni“ (abych ještě využil slov Kovandových), tentokrát po Indii, je Libigerova knížka nepochyběně čtenářským zážitkem. Zachycuje minimalistickým způsobem nejen pocity návštěvníka, ale především těžký život lidí vezdejších. Bez efektů a sentimentu. Drsně všedně. Vnímavě. Vstup do literatury je to osobitý, jen – podle mého – málo nabité objevy literárními. Velmi často připomíná ty lepší postřehy se zápisům například deníkové rubriky autorů na internetových stránkách nakladatelství Petrov. Téměř z každé stránky je citit blízká přítomnost básníkova, který ještě nevstoupil. Poslal zatím napřed jen talent. Věřím, že další knížka přinese daleko více. Libiger na to má.

VLADIMÍR NOVOTNÝ / Manýristické veršování aneb Veselka s umrlou tetou

(Bogdan Trojak: *Strýc Kaich se žení. Ilustrace Petr Markwart Petrov, Brno 2004, 64 strany, náklad a cena neuvedeny.*)

Letošní třicátník Bogdan Trojak, svého času jedna z největších nadějí tohoto básnického pokolení, vydal v brněnském Petrově po tříleté pomlce svou další, již čtvrtou sbírku (po knížkách veršů Kuním štětcem, Pan Twardowski a Jezernice) s názvem *Strýc Kaich se žení* (s podtitulem Memorabilie a komorní horory). Oč lépe by však možná učinil, kdyby tak neučinil! Ještě se alespoň na záložce knihy dovidáme nebo si potvrzujeme tolíkero věcí, které podle čísla míny stojí za zmínku či za připomenutí: například že se básník „věnoval různým zaměstnáním“ nebo že je „přívržencem obnovy Těšínského knížectví“ (není ale jasné, v jakých hranicích, zda například i včetně Osvětimska nebo bez něho) a má ženu Lenku a syna Kajetána a vzdělává vinnou révu. Tohle všechno je tuze pěkné – leč s vlastní autorovou poezíí je to tuze horší.

Ze všeho nejvíce asi při četbě „Kaicha“ bije do očí zvláštní, až bohorovná propast, spojující obdivuhodnou Trojakovu invenci, neboli jeho evidentní stylistickou bravuru, s obecným zacílením jeho nových textů, pro které by se asi nejlépe hodil paušální termín „verbalizace“. Právě při autorově uplatňování řečené stylistické suverenity, a to v jakém-si neohraničeném kontextu verbalismů, mnohdy působících téměř jako slovní kejkle a šarády, netolik jako parafráze a variace rozličných žánrových postupů, vesměs shledáváme, že tu jsme svědky až masochistického diktátu autorské manýry psaní, v daném případě zhoubného, vpravdě dosebezavinuté manýristického pojedání poezie a básnění an sich.

Dozajista se tu na jedné straně co chvíli přesvědčujeme o bytostném autorově těžnutí k formální dokonalosti výraziva, jenomže na straně druhé toto těžnutí nejdoucí vyústí v křečovitou lyrizaci, zamýšlenou snad i jako nonsensovou nebo pitoreskní. Kdo se doposud s Trojakovou poezíí nesetkal, může taktéž v této sbírce zcela bezelstně obdivovat jeho „jazyk nanejvýš osobitý, nápaditý, hravý“, jak čteme na záložce. Leč kdo má ještě v paměti například vynikající básníkovu pravotinu Kuním štětcem, může právě utrousit škarohlídkou poznámku o nepochyběném zplanění (resp. planění) umělcova nadání, případně o autorově kroku či úkroku do jalova – a to právě ve vydaném „Kaichovi“.

Možná měl Trojak v úmyslu psát cosi jako poezii nadčasovou, vycházejí však ze značně pomíjivých perzifláží, možná tady urputně rýmuje rým za rýmem, aby zaujal svou deklamační dovedností, je to však spíše dovednost, nikoli básnívost. A ve znamení dovednosti, zručnosti, řemeslnosti tu pak bezstarostně rýmuje ruku-struku, cest-chřest, rodičidla-zastýdlá, prostěradel-rádel, Herme-sperme, trnu-skvrnu, lidi-vídí, vzduch-much, kombiné-pomine atakdál. Zračí se v tom i okázalá veršová ekvilibrastika, kolikrát však samoúčelná, bezdůvodná. A propos: pol-

ského klasika J. Slowackého skloňujeme v 2. pádě bez Slowackého, níkoli „Slowackiho“ (s. 47). Nuže, a co ten hrdina z titulu, poněkud tajemný strýc Kaich? Tak ten se tady doopravdicky žení, byť s mrtvou tetou, kterážto mu navíc pod tapetou – pukla. Sic.

Nakonec jsou v nové autorově básnické sbírce paradoxně zřejmě nejzajímavější její prozaické pasáže, neboli Trojakova básnická próza Antikaich – Karpatská poema, charakterizovaná jím samým jako kosmogonie, i když kosmogonického jest v ní věru pomálu. Snad se tím nemá na mysli záZNAM pubertálních snů, v nichž vypravěče „pronásledovala macatá prsatá Božena, ženský derivát Boha, objimala mě a hněla mé chlapecké tělo a já jsem tonul v její horké hlubině, spojoval se s její obří ženskostí“, ona Božena, která ve vypravěčově dnešním vědomí neustále evokuje „nezadržitelné laktacní žlázy“. Budiž. Každý má své gusto a lze připustit, že Trojakovu autorskému subjektu splývá Bůh s obskurní vidinou baňatého hrnce, ba dokonce s ideální baňatostí vůbec. Jakápak životní filozofie však má na tomto základě vyvřít z údajné básnickové kosmogonie? Pravděpodobně pouze protagonistovo rozhodnutí, že „budu strkat prsty do škvír mezi prkny a budu je namáčet do této lidmi nevnímané prázdnoty“.

Ale ano, zajisté: i v „Kaichovi“ najdeme některé krásné básně, některé krásné verše. Leč rovněž jim ustavičně hrozí usedavé hromaděná, byť na první pohled málokdy vnímaná verbalistní prázdnota (v níž prsty mokvají), která vůčihledě prokazuje někdejšímu Trojakově záviděníhodnému talentu šelmovskou medvědí službu. Nevadí, či jakáž pomoc – příště to už může být mnohem, mnohem lepší. (Žel, i horší.) K beznaději však není důvod: pro případ tvůrčí stagnace se zde konec končů dočteme, jak pohodově si při ní počínat: „Kotníky líně v perlivém víně / myl bych si před spaním...“

LENKA SEDLÁKOVÁ / Příroda v trhlinách

(Petr Král: Bar Příroda čili Budoucnost 5 km. Ilustrace Roman Erben, doslov Stanislav Dvorský. Cherm, Praha 2004, 160 stran, náklad neuveden, cena 200 Kč.)

(Petr Král: Masiv a trhliny. H+H, Jinočany 2004, 96 stran, náklad a cena neuvedeny.)

Dvě básnické knihy Petra Krále, které se objevily takřka současně na knižním trhu, zjevují básnickou cestu, prošlapanou za čtyřicet let: sbírka Bar Příroda vznikala v letech 1961–1967 a rádime ji k autorovu surrealistickému období, poslední Králový verše, obsažené v titulu *Masiv a trhliny*, navazují na vyzrálé básně z 90. let a prohlubují autorovu poetiku „pěší“ metafyziky.

Nic však nemůže být zhoubnějšího než pokus o škatulkování letos čtyřiašedesátilétého Petra Krále, mimo jiné překladatele a filmového odborníka, tvořícího už bezmála čtyři desetiletí v pařížském exilu. Jak napsal v doslovu ke sbírce Bar Příroda Králův přítel, básník Stanislav

Dvorský, surrealismus pro ně znamenal dobrodružství, jeho ideová závaznost se jich ale nedotýkala. A vysloví-li se Dvorský o Královi jako o „básníkovi detailu..., básníkovi-chodci a pronikavém pozorovateli“, vnímáme jeho tvrzení jako přesné posíleny, nikoli jako povšechné nálepky.

Srovname-li obě básnické sbírky, okamžitě pocítíme rozdíly v záznemech městské každodennosti, jež pro Krále vždy znamenala zjevení: Jestliže se v knize Bar Příroda ocitáme především na půdě pražských Strašnic, knížku Masiv a trhliny vnímáme málem jako cestovatelský deník, jako přehlídku hotelových teras, z nichž básník sleduje proměnlivou a rušnou kulisu. Taverna je tím místem, kde klíčí chuť na báseň, vysvětluje Král. A s noblesou a elegancí klouže nepřerývaně z verše do verše, překrývá jeden verš druhým, jako se překrývají mořské vlny, rentgenuje gesta lidí i měst na pozadí slunce či pod příkrovem blížící se bouřky. V restauracích a kavárnách jako by „znovu zkoušel žít“, čas se tu navrací a vyplavuje úlomky paměti. „Poušť ulic“, „poušť chodníků“ je věčná, stabilní, je možné v ní být nahý, sám. Samotářství je ovšem páteří obou knih, je páteří obou básnických subjektů. Ten mladší, z Baru Přírody, žijící v komunistické nesvobodě, je logicky výbušnější, výsměšnější, vice ironický vůči pokrytectví místa a lidí, jimž pohrdá, a ve svých obrazech nevázanější; jazyk si tu více pohrává s provokujícími konotacemi, Stanislav Dvorský by řekl konstelacemi („Svět osířelý až na odvážné akce osamělých lovčů prdu / a mírovou demonstraci bot na vzdáleném předměstí“). To jazyk sbírky Masiv a trhliny připomíná spíš rozvolněné moře či medovou plástev.

Sbírka Masiv a trhliny se na rozdíl od Baru Přírody pohybuje v jakémisi bečcasí vyplněném světlem a tichem existujícím nezávisle na městském ruchu. I tady básně vycházejí z konkrétních událostí: Královovo osvojenání však nevyplňuje sarkasmus, ale spíš meditace a melancholie. Král nikdy nebude pateticky lamentovat, i bilancování zahráje do autu, a vždy dokáže v básni udržet chvějivé napětí, ať už se týká milostné rezonance či ať se dotýká magického putování „posledních hrdinů... jdoucích stále dál“.

Bar Příroda se může jevit jako v tom nejlepším slova smyslu angažovaná poezie, u posledních Králových veršů totiž označení na mysl ne příde. Přemýšlite spíš o kategoriích stability a vratnosti, o tom, že každý masiv má své trhliny: Tedy to, co je pevné, má svá slabá místa? A máme mít pochybnosti i o tom, co je silné? Nebo v sobě každý neproniknutelný temný masiv někde skrývá trhliny světla? Je tím masivem prázdro, „plandavé nic“? Ale Král mluví také o „masivu léta“ a o „trhlinách světla“, které „cenily zuby / z listí, chroupaly končící den jako tu sám pilně hryžu tvé jméno...“

Jestliže Bar Příroda zaplňuje místo v poznání kontinuity básnickova díla, zatím poslední autorova básnická sbírka připomíná hřejivost, klid a světelnost pozdní lásky, a nebylo-li by to v Králově případě rouhavé, připomíná rovněž životodárnou modlitbu k bulváru, chodbám, dvorům, ulicím, jež umožňují návrat do starých a známých míst v tichu paměti.

LENKA SEDLÁKOVÁ / Když není moc co brát...

(Věra Nosková: *Bereme co je*. Nakladatelství Věra Nosková, Praha 2005, 260 stran, naklad 1000 výtisků, cena neuvedena.)

Psát o románu *Bereme co je* letos osmapadesáti leté novinářky Věry Noskové je nevděčné a složité: Kritikovi zajisté nic a nikdo nebrání konstatovat, že vznikl takřka psychoterapeutický román o zrání ženy za minulého režimu, v němž sympathetická autorka projevuje literární talent i neméně sympathetický šabachovský smysl pro humor („Ochota a pohotovost lidských samců k sexuální aktivitě je naopak obdivována, což je stejně, jako někoho obdivovat za dobré zažívání“). Jenže pro Noskové talentované literártví je zároveň příznačná přílišná košatost vět čili upovídánost – tuze by tu prospělo škrétat a zvažovat, co je skutečně podstatné sdělit čtenáři a tedy vtělit do uměleckého tvaru. Mnoho vět, chce se zvolat, a zbytečných, občas kýchovitých („Vyšlo starorůžové slunce a prosvítilo Micce uši s větvíčkami tenoučkých cév“), anebo vět balancujících na hraně moralizující žurnalistiky („... a musím nejen zjistit, proč jsem na světě, ale ze svého života také něco udělat, něco pro potěchu a radost svou a svých blízkých. Nejen geneticky blízkých, pane Dawkinsi, ale všech citlivých, zranitelných, chybujících blázinků, mých bratrů a sester, nás, co nemáme vůli k moci a osobnímu prospěchu, ale žijeme úžasem ze světa.“).

Zbavit se traumat z děství není snadné a vyrovnat se s nimi žánrem románu rozhodně není v literární historii i přítomnosti neobvyklé. Je ovšem třeba posunout deník, svoji konfesi zatiženou nepodstatnými detaily k vybroušené formě, která zaskočí svojí obrazností, filozofičností, novátororskou strukturou či originálním jazykem. Na Noskové pravděpodobně částečně autobiografickém románu *Bereme co je* oceníme jednak upřímnost a otevřenosť výpovědi, jednak jasně vymezenu cestu, po níž hrдинka Pavlinka, pocházející z rodiny vídeňských Čechů, putuje. Tradiční chronologická posloupnost, ich forma a pevně zakotvené postavy dávají románu, plynoucímu jako jednolitá řeka bez vedlejších a slepých ramen, potřebný řád. Snad právě tento řád ale způsobuje, že po padesáti stranách vyprávění máme dost: Tušíme, že nás již nečeká žádné překvapení – a to navzdory faktu, že autorce jde o příběh, a že nás bude nadále zaplavovat jen monotonní řeč, již chybí vnitřní napětí. Text se tak rozpadá do historek a setkání, popisů, jak co bylo, jak se co stalo, do otázek, z nichž víc než Noskové milovanou skepsi cítíme rozpaky: „Není to k vzteků? pochechtával se ve mně skeptik, který mi pucuje ego od balastu a prohláni bičem po pláňích mé duše to zvíře Soběhlani.“

Od počátečního pohledu pětileté dívence na temnou propast rodinného pekla k dospělé ženě, které přítel malíř klade otázku „Víš, proč jsi na světě?“, uplyne dlouhá doba vymaňování se z rodinných drápu, sebeuvědomování a vymezování vlastní identity, k němuž hrдинce pomáhají i tajně psané deníkové dopisy otci, který se s rodinou nestýká, a dále milostné vztahy s umělci i samotná práce v továrně. Pavlinka

se stává ženou originální, vtipnou, živočišnou, citlivou a okouzlující. Děství prožila ve Strakonicích v letech padesátých, pubertu a postpubertu v šedesátých letech, léta zralosti si „součiné děvče z venkova“, naučené udržovat si od reality ironický odstup, odbývá za normalizace v Praze. Odmitá „komouše“, jak nazývá tehdejší vládní nomenklaturu, hledá se v bohemě. Její příběh v knize uzavírá výše citovaná teze o pozitivním rozdávání se. Román *Bereme co je* sice nekřičí strnulou vykonstruovaností, nemá potřebu stylizace. Jenže jeho autorka zároveň nedokázala předložit čtenáři víc než jeden životopis, okořeněný občas zdařilým vtipem.

RADIM KOPÁČ / Rozostřené obrysů nejbližších jistot

(Petr Hruška: *Zelený svetr*. Doslov Jiří Trávníček, výtvarný doprovod Hana Puchová. Host, Brno 2004, 208 stran, naklad neuveden, cena 179 Kč.)

Čerstvě upletený *Zelený svetr*, dvousetstránkové sebrané dílo básníka Petra Hrušky (nar. 1964) – absolventa Filosofické fakulty Ostravské university, dnes zaměstnaného v Ústavu pro českou literaturu Akademie věd ČR v Brně –, nabízí čtenáři možností projít desetiletím tvorby dnes již bezmála klasika soudobé české poezie. Tedy, vydejme se na cestu.

Hruškův deset let starý debut, sbírka *Obývací nepokoje* (Sfinga, 1995), rovinula před čtenářem krajinu soudobé Ostravy: Prostor šedivých anonymních sídlišť, prostor domu, ve kterém je byt, ve kterém jsou obývací pokoj a kuchyň, dvakrát čtyři bílé stěny, podlaha a strop jako metafora prostoru mezi mužem a ženou, prostoru, kterým se autorský subjekt pohybuje pomalu a tiše, s hlavou bojácně staženou mezi rameny a s vysoko zdviženým límcem. Mezi manželi, matkou a synem, rodiči a jejich dítětem v Hruškově básnickém světě, podobně jako v průzách rovněž ostravského spisovatele, generacně příbuzného Jana Balabána, emoce už jen doutnají, vztahy se hroutí a rozpadají, senzitivitu vytlačuje pragmatičnost a z černých rohů se stahuje samota, smutek, únavu. Čas, ve kterém se všechno děje, je nejčastěji podzim, nehybné dny, v nichž „do šera trčí / rezavý hřebík listopadu“. Dny naplněné nejasným očekáváním stejně jako špatně skrývanou nervozitou: Příde ta chvíle, kdy v některé z postranních uliček „překvapená hubená ženská / zvedne / oči“ a do této zouflalé eliotovské pustiny vkročí bílý anděl? Chvíle, kdy z výšin Wendersova Nebe nad Berlínem se k zemi snese znamení, že ted' a tady, uvnitř rodiny, za dveřmi bytu, na oprýskaných chodbách a v šedivých ulicích lze přesé všechno ještě stále prožít „pomalou důkladnou chvíli“? Proměnit každodenní všednost v intenzivní metafyzickou impresi, dočkat se události, soukromého dobrodružství, pochopit, že „tenhle drobínek ticha / je smutek / ta žilka písňě / celé štěstí“?

Hruškova nečekaná, málomluvná objevování zázračného ve skutečnosti pokračují i v druhé sbírce *Měsice* (Host, 1998): I v této knižce, původně doprovozené mlčenlivými lavírovanými kresbami Zdeňka Janošce-Bendy, nacházíme civilismus (s autobiografickou stopou) náhle překlopený v drama: texty pohybující se formálně na hraně mezi básní a prozaickým, epizovaným útvarem. Ovšem s tím jemným, lyrickým rozdílem, že postavy a děje, které mezi postavami proudí, autor tentokrát stále víc a stále usilovněji stahuje do ohraničeného prostoru: Zatímco v Obývacích nepokojích čtenář ještě viděl obzor, slyšel proud řeky, zastavil se s básníkem v hospodě, nahlédl s ním do krámu uprostřed města, Měsice už plynou takřka výhradně na bezpečné a útěšné ploše bytu, chůzi tu střídají jednotlivé kroky, čas se v těchto verších zpomaluje, klouže až k nehybnosti. Když „ve tmě svítí odřený roh“ nebo „zhne oltář kredence“, nejsou třeba „žádne další cesty“, „nemá smysl nic začinat“, píše Hruška. Vždyť „v laku vysokých pokojových dveří / v porcelánové kaluži taliře / odráží se / množství života“. Souběžně s výrazovou koncentrací a zintimněním promluvy, s autorskou tendencí zkoumat stav věcí z pevného bodu, zesiluje v Měsících vnitřní napětí, skutečnost se stále zřetelněji vyjevuje jako mnohoznačná, nalehavá a proměnlivá zpráva, jako svébytný znakový systém, jehož důsažnost nikdy neuchopíme v celku a jako celek nepřečteme. A neznámé, tajemné, jak víme minimálně od malíře leknínů na hladině jezera v Giverny, rovná se probuzená a vrzůstající posedlosti i úzkost: Čím jsme světu blíž a fixujeme tuto skutečnost slovem nebo pohyby štětce po plátně, tím víc se nám proměňuje před očima, mizí a provokuje k novým výpravám, které by jej dobyly v jeho konečnosti. „Každé zastavení, ulpění, snaha podřízen a uchovat intimitu chvíle tak současně otevírá nedohlednou hloubku, jež v pádu rozostřuje obrysů i těch nejbližších jistot,“ čteme výstižné řádky na záložce sbírky Měsice.

Knižka *Vždycky se ty dveře zavíraly* (Host, 2002) vnáší do dosavadního melancholického až skeptického naladění Hruškových básní kontrapunkt: Tvůrce, nyní daleko víc užívající žánru krátké prózy, respektive prozaické miniatury, rozrušuje svůj prožitek tichého odcizení a baudelairovského splínu fenomény milosti a milostnosti. V jeho vídání nadále okamžik přerůstá ve věčnost, bod zaplňuje vesmír, šed' všedního dne dokáže proniknout skulinou ve dveřích k metafyzické zkušenosti, ale zároveň vnímáme, že dřívější pocitovaná marnost zvolna ustupuje přítomné něze, odtažitost kapituluje před blízkostí, chladná pragmatičnost couvá před živlem emocí. A básník říká: „Myslím, že skutečná milost a milostnost se objeví pouze tam, kde je také nějak přitomna celá ponurost, tíseň a únavu života, celá ‚samota vztahu‘. Jenom uprostřed toho pak může zasvitnout hubená nit světla, v níž je ale obsažena veškerá osudová blízkost, které jsou dva lidé schopni.“ Podobně jako třeba v knižce Lukáše Marvana *Klášter v džungli* i v zatím posledním opusu Petra Hrušky proniká do prostoru autorského díla alespoň dočasně spásný a konejšívý paprsek, nová tvůrčí i životní zkušenosť, která dokáže rozvířit usazeniny na dně života a vynést je vzhůru k hladině.

IVO HARÁK / Prózy jubilantovy

(*Ladislav Muška: Jako chmýří pampelišek, Městská knihovna, Semily 2004, 1. vydání, náklad 500 výtisků, cena neuvedena, 16 stran.*)

(*Ladislav Muška: Zlato, Kapucín, Duchcov 2004, 1. vydání, náklad a cena neuvedeny, 90 stran.*)

Jak může spisovatel (narozený 17. 9. 1928 v Semilech) nejlépe oslavit pětasedmdesáté narozeniny? – samozřejmě prací!; v níž bude, s vědomím, čeho všechno již bylo dosaženo, ohledávat také místa doposud neprozoumaná.

Je-li první z nově vydaných jubilantových knih – povídka *Jako chmýří pampelišek* – v úzkém vztahu k tvorbě předchozí, zaznívá novela ústeckého operního pěvce a režiséra, zaujatého publicisty, předsedy Severočeského klubu spisovatelů a vášnivého rybáře Ladislava Mušky, již pod názvem *Zlato* vydalo duchcovské nakladatelství Kapucín, tóny v Muškově díle zatím nepřiliš hlasitými.

Autobiografická povídka totiž stylizací, postavami, motivy i časoprostorovým ukotvením navazuje na opusy obsažené v povídkovém cyklu Můj táta Bivoj – včetně přiznaných vazeb ke dnes neprávem zapomínanému dílu Oty Pavla.

Budiž zde řečeno, že k témtoto vazbám patří též ústřední téma povídky, jímž jest *vyhnaní z ráje*: z ráje nevědomí, ráje dětství, rodinné idyly, z domova – místa na mapě a místa v srdci: „Táta slíbil, že mě doveď k mlýnskému náhonu s písčitým dnem, kde ryjí škeble. Mlýn byl zrušen, náhon vyschlý. Bylo to tátovo loučení se mnou a s maminkou...“ – Ale tento ráj musel být nejdříve stvořen; atributy jeho vzniku jsou konkrétnost, věcnost, která sentimentu nedovolí opentlovat jazyk ozdobami z kočičího zlata. Budování chalupy i to, co po ní zbylo – vše líčeno bez zbytečného patosu, nepostrádajíc při tom platnosti symbolné: „Na rozvalinách bují kopřivy, uchytilo se tam křoví. Ale na zdejší zahrádce, kde teta pěstovala jahody s lesní vůní a červený angreš, kvete z jara šeřík.“

Snad jediné, co bychom této Muškově próze mohli vycítit, je na povídce nezvyklá *odstředivost* – pravda, vzpomínky takové bývají.

To novela *Zlato* je mnohem sevřenější: soustředuje se na jediný lidský osud – promítaný na plátno napjaté mezi dvěma dějinnými epochami, jimiž jsou reálný socialismus a stejně reálný gründerský kapitalismus. V těchto souřadnicích je dáno žít, o svobodnou a plnoprávnou existenci bojovat potomku hrádho selského a mlynářského rodu, postiženého represemi za *neochotu přizpůsobit se diktátu doby*: „Já jsem si s hodinami nějak nerozuměl; s ubíhajícím časem si nerozumím dodnes.“ Přičemž dějinný zlom proměňuje toliko vnější slupku, zatímco jádro skryté uvnitř zůstává neproměnné: listopad roku devětaosmdesáteho působí jako katalyzátor: urychlující vývoj jak k dobrému, tak ke zlému.

Přesto se nedomnívám, že by obraz polistopadových časů měl být vykreslen v barvách natolik potemnělých, jaké mu přisuzuje Ladislav Muška: „Zastavil jsem s trabantem pod zpustlými chmelnicemi. Poze-

mek ubíhající dozadu od silnice snad býval zahradnictvím a školou. Teď byly ploty pokácené dovnitř a ležely na záhonech, zpustošená byla i řada stromků. Sloupy, které nad bránou nesly tabuli s názvem podniku, byly vyvrácené tak, že blokovaly vjezd.“

Možná je chyba, že v knize zcela dominuje perspektiva vypravěče a zároveň hlavního hrdiny – Václava Pulkarta („Teprve později jsem začal chápát, že vše, co se kolem nás děje, je u otce záležitost informace; děd Antonín skutečnost interpretoval; já se snad jednou naučím nacházet důvod.“): konstatujícího, dopovídajícího a vysvětlujícího tam, kde bylo na místě tvrzení doložit akcí, dějem: věrojatnější působí to, co je *uskutečněno* – nikoliv pouze *řečeno*.

Zdá se mi navíc, že je těch polistopadových problémů probíráno příliš mnoho, aby zbylo místa a síly na průnik k podstatě a jejich nasvícení z různých úhlů. Propříště bych si dával větší pozor na frázi – lascívání v oblastech takříkajíc intimních („Teď mě strhla na sebe, otevřela se jako dosud nikdy, sladce vlnká, horká a vášnivě divoká.“), falešně efektní a nebezpečně zobecňující tehdy, zabrousí-li do oblasti společenskopolitické („Na žebříčku společenských hodnot je nejvýš, kdo si nahral.“). Více bych se také měl na pozoru před snadným a sladkým sentimentem („Už totva nosím, jak se ve mně zrcadlíš. A tuhle radost ještě unesu.“).

Nic naplat, Ladislav Muška není ani filosofem ani snovatelem široce rozklenutých příběhů bohatého děje. Tvůrcem však je – konkrétní slovo, detail, anekdoticky sevřený děj vytvářejí u něj svět v malem (odraz *velkého* světa tam za humny). Svět zalistněný a zabydlený, svět, za nímž tušíš tvůrce ználého své věci (který, než stvořil, sám viděl a chutnal): „U nás není třešňový kraj, děd Antonín však kdysi opatřil sadbové stromky z Podkrkonoší, odrůda se jmenovala Komárovská chrupka.“

Takže jsem Muškovu novelu o lidském zakotvení v prostoru a čase, o povinnosti k rodové tradici, mravnímu řádu i vlastní duši, jeho příběh o člověku a víře (Havliček: „dlouhodobý plán Věčného se stvořeným světem a jeho osazenstvem má svou nadčasovou logiku a hlubokou mravní zákonitost.“) – tedy vlastně o naději – četl s velkou chutí.

Netvrďím, že nalezí mezi vrcholná díla nedávno jubilujícího spisovatele. Řada jeho prací zůstává zatím nevydána – a Ladislav Muška nepřestává psát. K Muškovým čtenářsky nejvděčnějším titulům patří knížečka autentických zápisů Vážení truchlící a ostatní hosté, umělecky nejpřesvědčivější je bibliofilie Casanova píše Lorenzu da Ponte.

Novela Zlato však má v Muškově tvorbě důležité místo: představuje zde něco nového rozsahem i tvarem, vesnickým prostředím, námětem i návazností na tradice, které v doslovu přesně vymezuje Emil J. Havliček: „Když jsem se ponořil do stránek knížky, ... měl jsem dojem, jako bych se po letech opět octl ve světě povídek a románů Josefa Knapa a Františka Křeliny... k nimž z generace Muškovy můžeme ještě přičíst Lubomíra Nakládalu a Věroslava Mertlu.“ – Do této galerie bych si dovolil zařadit autora Muškovi patrně nejbližšího: Mojmíra Klánského s Vyhnanstvím.

A to je věru dobrá společnost!

JAN SUK / Bičovat se mlčením

Rozjímání nad Básněmi Vladimíra Nárožníka

(Vladimír Nárožník: *Básně*. Ilustroval autor, uspořádal a ediční poznámku napsal Jan Šulc, doslov napsal Vladimír Justl, životopisné kalendárium s fotografiemi sestavila Dagmar Nárožníková, Torst, Praha 2003, 208 stran, náklad neuveden, cena 399 Kč.)

Ve světové i české umělecké tradici je mnoho umělců věrných jednomu žánru nebo oboru. Na druhé straně je nemenší počet těch, kteří volně překračovali pomyslné žánrové hranice. Vladimír Holan zůstal výsostným lyrikem, a tak jeho prozaické úvahy, známé například z knihy *Babylonica*, jsou výjimkou v jinak sevřeném básnickém díle. I Jaroslav Seifert navzdory knize paměti a řadě epických skladeb zůstal bytostným lyrikem Prahy a milostného citu. Ovšem kolik bychom jenom v českém umění objevili autorů dvoudomých či dokonce obyvatel mnoha domů. Již dekadent Karel Hlaváček, autor sbírek *Pozdě k ránu* nebo *Mstivá kantiléna*, byl stejně tak dobrým básníkem jako významným výtvarníkem a dokonce i kritikem literatury a umění. V dlouhé řadě po něm bychom mohli jmenovat Štyrského, Reynka, Medka, Koláře, Vokolka, Kovandu a mnohé jiné.

U Williama Blakea těžko posoudíme, kým byl víc: Zda vizionářem robustně myticky a biblických postav, boha s kružidlem v ruce a rýsuječím galaxie, nebo básníkem Knihy pekel a Knihy Urizenovy. Apollinaire vytvořil v Kaligramech zvláštní výpěstek mezi slovem a obrazem a Teige s Vítězslavem Nezvalem učinili samotná písmena abecedy přeludnou výtvarnou hrou, přesahující k prahu postmodernního věku. Autor Lelia, Kulhavého poutníka nebo pozdních drsných veršů z koncentračního táboru Josef Čapek byl na poli výtvarného umění průkopníkem lyrického expresionismu, který se mu přeléval do literatury, stejně tak jako obdivovatelem výtvarné řeči primitivů, neznačných písma, ale domlouvajících se pomocí zvuků, zpěvu nebo obrázkových piktogramů. A Jiří Kolář se pokusil vytvořit „uzlové básně“ z řeči hmatu a doteků, z jazyka původně výtvarného...

I

Dvojdůmým umělcem byl i básník a výtvarník Vladimír Nárožník (1939–2002). Zejména v posledním období jeho předčasně uzavřeného života ho veřejnost znala jako jednoho z nejosobitějších typografií a výtvarných úpravců knih. Málko si vzpomene, že Vladimír Nárožník vydal v polovině šedesátých let, v bohaté vlně znovuvzkříšené a volně dýchající poezie, knihu *Slova, carte blanche*, po které následuje až svazek, posmrtně vydaný nakladatelstvím Torst a nesoucí příznačně nárožníkovský název *Básně*.

Básnické texty a lyrické záznamy ovšem vznikaly v Nárožníkově díle příběžně, třebaže poněkud utajeně a pod pokličkou. Dřív než se pokusím o jakýsi nesmělý panoramatický pohled na jeho básnické dílo,

jsem povinen říci, že jsem se s Vladimírem pracovně i přátelsky intenzivně stýkal zejména v průběhu devadesátých let. Mimo jiné to byl on, kdo mne zasvěcoval do nakladatelského řemesla a s nímž byla radost spolupracovat, protože byl v typografické tvorbě a přípravě knih neobvyčejně otevřený a vnímavý, neautoritativní. Poznal jsem ho v Odeonu těsně před pádem tohoto „kamenného“ nakladatelství a byl jsem i u jeho vůbec poslední – pokud vím – typografické práci na bibliofilii Michala Bauera o Jiřím Kolářovi, která, což je ostudné, dosud nevyšla a nenašla sponzora, který by její česko-francouzské vydání umožnil.

Vladimír byl nejen typograferem a výtvarným redaktorem stovek knih, ale rovněž ilustrátorem na zapřenou, prezentujícím zřídka svou volnou výtvarnou tvorbu v několika vzácných titulech, jež nesou dvojí nárožníkovskou pečeť. Setkání s Kolářem několik měsíců před jeho smrtí nebylo náhodné. Již v šedesátých letech Nárožník spolupracoval s revuší Světová literatura, kde svými kaligrafickými kresbami doprovodil např. prózy japonského spisovatele Kenzabua Oé. Na konci devadesátých let se k tému stylizovaným japonským kaligrafiím, jímž by Japonci nerozuměli, vrátil a ilustroval jimi knihu povídek spisovatele Masudži Ibuseho v překladech Josefa Krouského. Ilustrace samozřejmě evokují písmo, avšak písmo, jež není pouhým záznamem písmen a slov, ale které znovu nabývá jakýsi původní hieroglyfický a tím i posvátný význam. Je to písmo, které nesděluje, ale vyzývá k meditaci a opět k překračování hranic mezi tvarem, případně jeho pohybem a proměnou, a mezi chvěním zvuku, rytmu nebo barevného odstínu (jak nezpomenout na pokusy skladatelů Skrjabina nebo Schönberga), což jako by nám, descartovským Evropanům, rozehrávalo škálu meditativních významů a symbolických asociací, jež nás zaplavují v tom, co pochází z východních teritorií, filozofii a náboženství.

Vladimír Nárožník byl typickým intelektuálem postavantgardní doby, kafkovským básníkem z Prahy, ale právě východní a také kolářovský rys jeho výtvarné a literární tvorby je překročením mateřského města, „jež má drápy“, řečeno s Franzem Kafkou. Ukonvenost jeho poetiky je sice dána šedesátými léty, obdobím experimentální tvorby jak ve výtvarném umění tak v poezii, ale domnívám se, že jeho soukromá preference byla přece jen v odlehlych světech těchto zpola tajemných kaligrafií a řečí, jímž nasloucháme gesticky, mimeticky, nikoli exkurzivně a hloubavostí rozumu. Hekticky experimentální eruptivnost se u Vladimíra na konci života zkldnila a obrátila se k zářivé jednoduchosti staré čínské nebo korejské poezie. Pár dnů před smrtí jsem mu na jeho prosbu přinesl do půdního ateliéru v Liliové ulici katalog grafických listů Giorgia Morandího, malíře, který vůči experimentům, výbojům a hledačství postavil tichou a vzdorující hráz prastaré vázy, karafy, lahve, vlastně nádoby na cokoli, levitující v prázdném a přece jakýmsi povědomým zvukem prozářeném prostoru.

II

V typografii byl Vladimír Nárožník žákem Miloslava Fulína, který ho – jak sám poznamenává – „naučil základům řemesla a jeho morálce.“

V roce 1969 nastoupil do propagačního oddělení Odeonu, kde zpočátku redigoval nakladatelské periodikum Novinky Odeonu. Jako redaktor spolupracoval s vynikajícími typografy Hlavsovou, Švábem a Týfou. Avšak výtvarně ho spíš ovlivnila generace ne-typografií šedesátých let: Seydl, Fára, Sekal, Balcar.

Do oficiálně vydávané literatury vstoupil v roce 1964, když v nakladatelství Mladá fronta v halasovský laděné edici básnických prوتin Mladé cesty vydal knihu Slova, carte blanche, ilustrovanou generacním vrstevníkem Jaroslavem Vožniakem. Z dnešního pohledu poezie hynoucí na úbytě byla šedesátá léta zaslíbeným rájem, kdy první knihy vydávali Kabeš, Gruša, Hanzlík, Gold, Hejda, Wernisch, Kuběna, Julíš a s nimi plejáda básníků s rozličnými poetikami, ale sbliženými dobou otevírajících se opon a průhledů do evropského či amerického současného umění. Připomeňme, že vedle právě nastupujících autorů publikoval v téže době své vrcholné básně a příběhy Vladimír Holan (jeho Noc s Hamletem byla poprvé otiskena v Plameni), že za stolkem v kavárně Slavii sedával s přáteli Lhotákem, Hiršalem nebo Čermákem Jiří Kolář, kterého bylo možné téměř každý den zvečera zahlédnout v okně, obráceném do kamenné pěny Národního divadla. Po Praze se tehdy toulával stále ještě svížně se pohybující Seifert, fotograf Josef Sudek nebo malíř Zrzavý, bizarní lidský stín malostranských zákoutí.

Carte blanche je původně právnický termín a znamená „neomezenou plnou moc“, volnou ruku. Vladimír Justl v doslovu k Nárožníkovým Básním trefně říká, že „carte blanche“ lze přeložit jako nepopsaný list, prázdná karta. Nebo jako bílá stránka či kámen bez nápisu.

Kniha Slova, carte blanche má tři oddíly, z nichž takto označen je první, zatímco následující se nazývají Nahý a konečný měsíc a Zvolil jsem tato slova. Už v těchto juvenilních verších se Nárožník jeví jako básník halasovsko-holánovského ražení, ale bez skepse, deprese a dominantní metafyziky. Básnická i výtvarná dvojdost se vyjevuje i v tom, jak autor používá obraznost, kolorit věcí, jak se skrze košatost vnějšího světa touží dostat k jeho jádru a energii, přesahující rozměr holých slov a vracející je před jejich významem. Básníkovo mládí se promítlo do celkové milostného ladění veršů, ale také do jakýchsi quasi-surrealistických vidin a snů, jež transformují klasické surrealistické postupy a metody poezie francouzské i české opět do mimoevropských meditačních sfér, které pravděpodobně už tenkrát básníka magicky přitahovaly. Proto se některé básně z Carte blanche blíží k útvaru japonského haiku, např. text Nekonečně: „Umírá měsíc. Luna / je poušť / plná / zimy“.

Je-li v prvém oddílu sbírky dominantní vizuálnost, fenomenální stránka věcí, v druhé části začíná autor psychologizovat a současně reálnitu fragmentarizovat do útržků a torz. Skutečnost jako by byla rozbitá, kolářovským způsobem trhána na jakési úlomky nebo neslepitelné střepy, tajemné ostatky důvodu a smyslu existence. Existenciální tón Nárožníkovy poezie se jednoznačně rýsuje už v jeho debutu. Po vizuálně jevovém světu, po psychoanalytických sondách, módních v šedesátých letech, se třetí oddíl obloukem vrací k literatuře. K té, jež pod-

le básníka zdaleka nedostačuje vanutí hudby a síle Apellových čar. K literatuře jako k zástupnému, byť uhrančivému prostředku mimeze, pracující nikoli s čirými obrazy a přeludy věcí, ale s přesnou matematikou a kauzalitou pojmu. Sergej Jesenin, Paul Eluard, ale rovněž Béla Bartók, obecně považovaný za jakéhosi hudebního filozofa či hudebního „literáta“, jsou vedle přímočáráho Joana Miróa těmi, které Nárožník jmenuje a k nimž se obrací v nekončícím existenciálním dialogu s přesahem do východních nirván.

V kritické glose Václava Honse k vydání sbírky Slova, carte blanche, věnované ovšem nejen Nárožníkovi, ale i Goldovi, Hejdovi, Peterkovi a Prokopu Tomanovi, se recenzent mylil, když básníka charakterizoval jako autora „zasaženého verbalitou, která plyně z přemíry pocitů a dojmů, které se zatím nezformovaly v adekvátní a výsostný tvar.“ Ano, Nárožník v celku svého básnického díla opravdu čelí náporu zjednodušujících a jakoby nepřátelských slov. Po březinovsku tihne k mlčenlivosti. Nebo k nějakému vnitřnímu ostychu před psaním a k nepokoji z napsaného. Patrně odtud vyvěrala i jeho lidská a dobrativá ironie, ale i kousavost ve smyslu k sobě samotnému. Nárožník jako básník a koněckonců i výtvarník nebyl tvůrcem katolicky pokorným a stojícím v údivu před zázrakem světa, ale spíš interným flagelantem a na druhé straně noblesním aristokratem i proletářem, camusovským revolučním duchem spíš než malověrně a intelektuálsky sartrovskou duší.

Básně z dalších knižně už nepublikovaných cyklů Defenestrace psa, Anglické hodiny, Canto byly otiskovány ojediněle v českých i exilových novinách a časopisech – v Plameni, v Sešítech pro mladou literaturu, ve Svědectví, naposledy v Literárních novinách. Rok za rokem se v nich prohlubuje nepateticky existenciální a filozofický tón, odklon od hekticky plynoucího světa i od výše zmíňovaných náporů obraznosti a verbálnosti. Z versů na povrch jednoznačně vyplouvá deziluze z niveličovaného a sekularizovaného světa, navíc z života v komunistickém ghettu a v dimenzích doslova kaškovských, jež svíraly člověka do klestí absurdit, prohraných bitev a válek, do světa, ve kterém je třeba kvůli překážkám zatroubit na ústup. Deziluze u Nárožníka neznamená defétismus, rezignaci, beznaději. Jen díky témtoto monstru může vnější svět zužuje na osobitý a obranný egoismus, na vnitřní altruismus, na existentialitu, znamenající nikoli jen zkonstatování „nesamozřejmosti bytí“, jak by to řekl Heidegger, ale také na jakousi svébytně nárožníkovskou variantu Camusovy revolty.

V Defenestraci psa a v Anglických hodinách jsou básně časově, nietzscheovské, zarathustrovské, ale i básně o vzteku, o revoluci, o jedinečném aktu, jímž člověk vpisuje svou neopakovatelnou stopu a mizivost do plynoucího času. „Zplozenici pekla, zparchantělá falanga, plantagenetské bandy“, potácející se v mokrých vřesovištích, lidská armáda dějin, „sebranka uložená v žezele“, to jsou Nárožníkovy descartovský jasné odsudky byvšího světa nivelizací a morálních dehonestací. Pravda, svět je tu vymezován a konstruován v jakési ustavičné nénii a negativitě, v pohřebním žalmu s téměř starozákonní rétorikou, aby se od

těchto „časových“ básní náhle rozevřela náruč do nekonečna v podobě úžiny, do níž se začínají vracet hvězdy.

Poslední verše, otištěné v Nárožníkově „sebraném spisu“ Básně, vznikaly pravděpodobně v průběhu devadesátých let a na začátku třetího milénia, poznámeném nevylečitelnou chorobou a zápasem se smrtí. V nich sice znova kraluje čas, který má „stonožkový strach z hodin“, ale už jiný čas nevzdávání se, čas jako korelát absurdní reality a existence, která se v něm odehrává stejně jako hudba, větkávající se v závěrečné kódě v síť nekonečna. Duchovní ironie a naštvanost, tak příznačné pro Nárožníkovy verše z totality, ustupují fyzické tíživosti života, s níž každý člověk vede předem prohraný zápas. Tady básník dohlédá svou někdejší rouhavost a zbytečnost „hloupého kázání o smrti“, střídaného na konci života „kázáním o krutosti“. Existuje-li pro tento druh básnění v kontextu české poezie nějaký bliženec, pak je to někdejší Nárožníkův přítel, básník Ivan Diviš, rouhač a vyzývač boha, věřící bez víry, doufající bez odpustků, rouhající se slovem, ale také se bičující mlčením na druhé straně všech pozemských otázek. Stejně jako Divišova víra a poezie byla vírou a poezií mezi askezí a hedonismem, mezi duchem a tělem a v jakýchkoli neobarokních existenciálních kleštích sevřeným prstem, který chtěl protrhnout nebe, je i těch několik Nárožníkových strojopisných básní, které můžeme spatřit až po smrti (slovo čist se mi jeví jako málo adekvátní a nepřesné) závratným testamentem člověka, který se pokusil na konci života o utopicky krásný čin smířit se sám se sebou.

Čtěte:

A švitořiví vrabci létají kolem dokola a chytají motýly

Kolik dní bezesných bylo nad tou planinou a kolik nocí jsem šel krajem. Našel jsem srdce tvé a mě roky ztracené. A v myslí jsem bloudil májem. Našel jsem stopy kamenné, vodu z pramene a boty kožené namazané máslem. Kolik lží a nenávisti člověka tak hyzdí. Kolik mraků na obloze připomíná hedvábí a kolik labutí na vodu se přívádí.

Podzimní nálada

Matematické vzorce na zemi. Mísí se mezi sebou a jdou přede mnou a před tebou.

Jsou různé to barvy a na zimu se v nich usadí červíci a larvy. Mají vedle sebe ploidy, ve kterých je plno vody a ty jsou rezaté a všelijak strakaté. Bronzové či sluncevé nebo hnědé.

Nebe je šedé a vánek vane. V tomto období oheň v krbu plane. Přímky a úsečky jdou od kraje ke kraji. Jdou přes sebe a lezou po sobě. Užší či tlustší, stojí tam sloupy duté.

A u nich jsou plachty, které jsou celé potrhané s dírami na kraji. U ní si tam stojí paní s děckem a mezi kruhy otec a babička je v povzdálení. Opodál je sirota, která hraje fotbal.

Podle paměti Terezce Drtinové

Jsi myška u rovníku s dvěma páry očí. Se zajímavými myšlenkami. U něčeho začínas a u něčeho končíš. Hledající ideál a nevíš, co bude dál. Jsi medvídek plný porozumění a žiješ ve větší osadě. Tvoje žití je záhadné. Máš čas na trpaslíky i na obry. Hledáš svět dobrý. S menší Eiffelovkou. Dokážeš jít i stovkou. Díváš se na lidi a netušíš, co vidí. Mluvíš chytře a bystře a je vidět rozvaha a dobrá povaha. Řídíš se hlavou a srdcem a učíš se od života. Jsi schopna všeho, to mohu říci bez obav. Jsi jako králiček či jako sova v hedvábném ošacení. Už vidím jak z tebe potůček pramení k rybníčku s rybičkami. K pastoušce bez lidí. Nebo jsi na lodi a pravou silu života nevidíš. Najdi boha a najdeš sebe a uvidíš jaké bude žití příjemné.

Milan Sochora

Psí Víno vydalo 2. svazek v edici Stúl: Petr Štengl / Co říkal Zouplna (Cena 66,- Kč. K dostání na adresu Jaroslav Kovanda, s. r. o., Lesní čtvrt 3728, 760 01 Zlín.) Na skladě ještě máme sbírku Milana Libigera *Jako polystyrén na hladině Indie* za stejnou cenu.

Foto PV_32:

Michal Kalhous

(* 31. ledna 1967, Valašské Meziříčí)

Studia: PF UP v Olomouci (1985-1990)

FF UP v Olomouci (1990-1995)

Práce: MKZ, Galerie Šternberk, galerista

Samostatné výstavy (výběr):

1995 - Divadlo hudby, Olomouc

1996 - Galerie Fiducia, Ostrava

1997 - Galerie Velryba, Praha

1999 - Galerie MXM, Praha

2000 - Galerie U rudého vola, Brno

2002/2003 - Galerie V. Špály, Praha

2004 - Galerie Emila Filly, Ústí nad Labem

2005 - Galerie Jiřího Jílka, Šumperk

- Atrium Pražákova paláce, Moravská galerie, Brno

(...) Ze striktního hlediska fotografických kánonů se Michal Kalhous vlastně často vrací zpátky k „nové věcnosti“ třicátých let, k naprostému opojení fotografií zachycující nejtíternější zlomky skutečnosti. Rozdíl je však zcela patrný. Fotografie jsou to černobilé, velkoformátové, adjustované přímo na stěny. Tady. Toto. A na fotografií. Po přes století trvající fotografické masáži má dnešní „prosté vidění“ zcela jiný smysl. Jestliže se mezizálečná fotografie divála až budovatelsky kupředu, ta Kalhousova se spíše divá zpět, umíněně se snaží znovu nalézt čistotu vidění ve fotografických pomníčcích. (...)

(Pavel Vančat, Umělec 2/2004)

32. číslo Psiho vína vyšlo za finančního přispění Zlínského kraje a Ministerstva kultury ČR

Pod registračním číslem MK ČR E 7981

vydává a rediguje Jaroslav Kovanda

Redakční kruh: Miroslav Brück, Petr Černáček,
Ivo Harák, Marián Hatala, Milan Hrabal, Radim Kopáč,
Milan Libiger, Jan Novák, Vladimír Novotný,
Michal Pismelany, Jan Šuk, Michal Šanda

časopis pro současnou poezii

Adresa: Jaroslav Kovanda, s. r. o.

Lesní čtvrť 3728, 760 01 Zlín

Tel.: 577 212 338

E-mail: psi.vino@volny.cz

Http: www.volny.cz/psi.vino

Grafická úprava: Petr Palářský

Logo: František Petrák

Fotografie: Michal Kalhouš

Tisk: SOU polygrafické Olomouc

Psi víno č. 32 vyšlo: 13 dubna 2005

Cena: 30,- Kč

Uzávěrka příštího čísla (33) PV je 15. května 2005